

ובתב רבינו צסימן רמ"א יש חסידים ואנשי מעשה שהיו מחמירין על עצמן וטובלין לקירויין להתפלל וחומרם יחירם היא זו שאף להרי"ף שכתב שיש מצריכים טבילה לחפילה לאו דוקא טבילה אלא רחילה בשעה קבין ואני כחצתי למעלה שאין לרין לא טבילה ולא רחילה והמחמיר תנא עליו ברכה ע"כ: והוא יודע דהני ארבעים סאה שהמקין עורא לבעל קרי אפילו כולם מים שאובין כשרים וכדתנן במסכת מקואות ריש פרק שמיני (מ"א) מקואות העכו"ם שנמולה לארץ כשרים לבעלי קריין אפילו נתמלאו בקילון וכן פירשו שם הרמב"ם וה"ר שמשון.

ובפרק מי שמתו (כג:) תניא בעל קרי שנחתו עליו ט' קבין מים טהור כמה דברים אמורים לעצמו אבל לאחרים כלומר ללמד לאחרים ארבעים סאה ר' יהודה אומר ארבעים סאה מכל מקום ואיפליגו אמוראי במילתיה דרבי יהודה מד אמר לא שנו אלא בקרקע אבל בכלים לא וחד אמר אפילו בכלים נמי ופריך בגמרא בשלמא למאן דאמר אפילו בכלים היינו דקחמי רבי יהודה אומר מ' סאה מכל מקום אלא למאן דאמר בקרקע אין בכלים לא מכל מקום

ולא לתפלה (ט) וכן כתב הראב"ד לא נהוג עלמא כרבי יהודה אלא בטבילה אבל ברחיצה לא נהוג כוותיה וזעירי (ס"א) דזעירי מצריך תשעה קבין. ומיהו בכל מקומותינו נהוג (ס"א לא נהוג) כוותיה אף בתשעה קבין וסמכו על הירושלמי (יומא פ"ח ה"א) דגרסינן התם גבי יום הכפורים אסור בתשמיש המטה השתא ברחיצה אסור בתשמיש לא כל שכן כלומר אסור לו להתפלל וכיון שאסור ברחיצה כל שכן בתשמיש המטה ומשני במקום שאין טובלין ואם איתא שצריך תשעה קבין מאי משני אכתי ברחיצה אסור כל שכן בתשמיש המטה:

ומ"ש ופיהו בכ"ז מקומותינו נהוג כוותיה. פירוש נהוג כוותיה דר' יהודה בן צורא דאפילו תשעה קבין לא לרין ובמקנת נוסחאות כתוב ומיהו בכל מקומותינו לא נהוג כוותיה וכו' ופירושו לא נהוג כוותיה דזעירי דמצריך תשעה קבין אלא לא לרין אפילו תשעה קבין:

לאחיי מאי לאחיי מים שאובים אלמא לכולי עלמא מים שאובים כשרים אלא דמר מכשיר אפילו לטבול צעודם בכלי ומר סבר שאע"פ שהן שאובין צעין מיהא שיהו בקרקע כעין טבילה. וגרסינן בפרק שני דגיטין (טו.) אמר רב פפא הרי אמרו בעל קרי החולה שנפלו עליו תשעה קבין מים טהור צעי רב פפא חזיו בטבילה וחזיו צנתינה מאי חיקו. ופירש רש"י בעל קרי וכו' טהור. לדברי תורה דעורא חיקו טבילה לבעלי קריין קודם שיעסקו בתורה והקילו על החולה צנתינה תשעה קבין אפילו שאובין במסכת ברכות אבל לטהרו ליכנס במקדש צעין מ' סאה: וחזיו בטבילה. שכתב חזיו למוך המקוה ועל חזיו נתן תשעה קבין שאובין ע"כ. וכיון דמידי דתקנתא דרבנן הוא נקטינן לקולא ואע"ג דתקנת עורא לימא האידנא כחצתי זה משום דנפקא מינה למי שקיבל עליו לנהוג כחקנת עורא: דתשעה קבין שאמרו דוקא כששופכם עליו אבל לטבול צחוכס לא מהני מידי בין אם הם בכלי או בקרקע דגרסינן בפרק מי שמתו (סג.) רבי זירא הוה יתיב צאגנא דמיא צי מקותא אמר ליה לשמעיה זיל ואימי תשעה קבין ושדי עילווי אמר ליה רב חייל בר אבא למה ליה למר כולי האי והא יתיב מר בגוייהו אמר ליה כמ' סאה מה מ' סאה בטבילה ולא צנתינה ולא בטבילה. וכתב ה"ר יונה בפרק מי שמתו (יג: ד"ה כ) רחילת תשעה קבין לרין להטילם עליו בכלי שיוכל להריקם ממנו בלא שום הפסקה וכן מוכיח צנתינות של טהרות עכ"ל ומפשט דבריו נראה לכאורה דצעין שכל התשעה קבין יהיו מכלי אחד ואינו כן דהא תנן בפרק שלישי דמקואות (מ"ד) בעל קרי החולה שנפלו עליו ט' קבין מים וטהור שנפלו על ראשו ורובו שלשה לוגין מים שאובין מכלי אחד משנים ומשלשה מנטרפין ומארבעה אין מנטרפין כמה דברים אמורים בזמן שהתחיל השני עד שלא פסק הראשון ופירש רבינו שמשון ט' קבין בפרק מי שמתו (כג:) תניא וזמן שמתחיל השני עד שלא יפסיק הראשון מנטרפין מארבעה אין מנטרפין עכ"ל: וגם הרמב"ם פ"ג דמקואות (מ"ד) כתב כבר ביארנו בברכות שבעל קרי אם יהיה חולה וראה קרי לרצונו וכו' הנה הוא יפסיק לו מן הטהרה לענין התפילה שישפוך על עצמו ט' קבין ואמרו שם שאלו הט' קבין שיטהר בהם בעל קרי לתפילה או שלשה לוגין שיטמאו הטהור לתרומה לרין שיהיה שפיתחן משלשה כלים בן לפחות ויהיה צה אחר זה ולא יפסיק שפיתח אחד מהם עד שיתחיל הבא אחריו ואז יטפרפו ויטהר הבעל קרי ויטמא הטהור ואם היה מארבעה ולמעלה אין מנטרפין לא לטהר ולא לטמא עכ"ל: ודע שישעור ט' קבין מדדתי ומלאתי שהוא ד' קולונדריוט וחזי: בת"ב בהגהות מיימון פ"ד (תפלה אור ג) בשם ראב"ה (ברכות ס"א סא) הנשים נהגו טהרה ופרישות צעמן צעת גדותן שאין הולכות לבית הכנסת ואף כשמתפללות אין עומדות בפני חברותיהן וכן ראיתי בדברי הגאונים וכשר המנהג כדאמרינן בעל קרי שמעתי שמקילין בה ושמעתי שמחמירין בה וכל המחמיר בה מאריכין ימיו ושנותיו והוא הדין באחרים עכ"ל וכתוב בכתבי מה"ר ישראל (תרה"ד ח"ג) סימן קל"ב שהוא המיר צימים הנוראים וכהאי גוונא שרבות מתאספות לבית הכנסת לשמוע תפילה וקריאה שילכו לבית הכנסת וסמך ארש"י שמחירו מפני נחם רוח לנשים כי היו להן לעצמן רוח ולמתלת לב שהכל מתאספין להיות צניבור והמה יעמדו חוץ עכ"ל והשתא נשי דידן לא נהוג להמנע כלל מליכנס לבית הכנסת וכתב רבינו ירוחם צנתיב כ"ו ח"ג (רכג ע"ד) שראה אנשים ונשים טועים לומר שהיולדת לריכה לזיחר מליכנס צבת הכנסת עד שיעברו ארבעים לזכר ושמונים לנקבה ומנהג צעמות הוא ולרין למחות בידן (א):

דרכי משה

פח (א) ודין נדה אם מותרת בק"ש ותפילה עיין בירורה דעה הלכות נדה (סי' קצו ד"מ אות ה):

פרישה

(ט) וכ"כ הראב"ד וכו' דזעירי מצריך מ' קבין ופיהו בכ"ז מקומותינו נהוג כוותיה אף במ' קבין. ובמקנת נוסחאות איתא ומיהו בכל מקומותינו לא נהוג כוותיה וכו' והיא היא דלס גרסינן נהוג כוותיה והיא ארתי ויודר יי צנתינה

תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם

ס פ ר

שאלות ותשובות צור יעקב על ארבעה חלקי הש"ע

אשר כוננו אצבעותי השפלות בחמלת ד' עלי להשיב שואלי דבר

אברהם יעקב הלוי הורוויץ

אבד"ק פראבוונא יע"א

ועתה יצא לאור שנית מוגה ומחוקק, ובהוספת קונטרס

ש א ר י ת י ע ק ב

מכ"ק של אאמ"ר הגאון החסיד זצ"ל-ה, והגהות והערות
בענינים שנדברו בהספר וקצת פלפולים מנחת עני נקרא

"בשם מרדכי"

אשר חנני החונן לאדם דעת

מרדכי ארי' הלוי הורוויץ אבד"ק באנילא

בן המחבר זצ"ל-ה

חנות חובנט לינינגטון
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"י

ועתה יצא לאור בשלישית כתוספת

תשובות חדשות ל"שארית יעקב"

ומלואים ל"בשם מרדכי"

נדפס ע"י הרב שמואל הלוי הורוויץ

נכד ותלמיד המחבר זצ"ל-ה

סימן ז

בבעה ט"ט פ' מטות (ל"ה כ"א) שכל היוצא למלחמה בימי משה כותב גט כריתות לאשתו, וממנו למד רוד, ומקשין העולם א"כ אך לפינן (קדושין יג) שמיתת הבעל מתרת מדאמר קרא פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה, הלא ט"פ היתה מגורשת מקודם, ותי' אאמור' הגאון זצ"ל ה' רהנה הגאון בעל הלבוש נתקשה איך מועיל גט מאהבה הלא בתורה כתובה רק אם ימצא ערות דבר או וסנאה האיש האחרון, אבל גט כאהבה כדי שלא תתייבם מנ"ל דמהני, עיין תשו' מהר"ם מלובלין סי' קכ"ג. אמנם הענין הוא עפ"י תוס' חמורה דף ה' ע"א שכתבו דאיתקיש גירושין למיתה כדאמר פ"ק דקידושין איתקיש מיתה לגירושין, ה"נ איתקיש גירושין למיתה, מה מיתה מוציאה כרשות הבעל אף גירושין כו' א"כ כמו במיתה מתרת בכל אופן כן גט, א"כ מה שמועיל גט ביוצא למלחמה הוא רק מחמת שמיתה מתרת דאל"כ איך מהני גט מאהבה כנ"ל. א"כ מיושב קושיא הנ"ל דשפיר ילפינן כפן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה דמיתה מתרת דאל"כ אף הגט לא מהני דהוי גט מאהבה ודפח"ח.

זאת שמעתי מפי כ"ק אאמור' שתידין כן בילדותו, ואמר גנתפרכם זה התי' כפי הלומדים, אך מפני יצא התידון הזה.

סימן ח'

בש"ס כריתות י"ד, וניתני ה' חטאות ונוקמא כגון דאכל כזית פיגול, והקשה כבוד הרב יוסף שטיינר שליט"א מפריז, תלמיד של אאמור' הגאון זצ"ל לפי דברי הברוך טעם שהוציא מדברי תוס' כריתות י"ג ע"כ ד"ה ארבע שכתבו השתא שנשחטו ונזרקו דמן כהילכתא ליתא בשאלה, נראה שאם נמצא פסול בקרבן מועיל שאלה, א"כ האיר מקשה הש"ס וניתני נמי פיגול הלא אם נתפגל הקרבן ונפסל יהא מועיל שאלה ובמס' שבועות דף כ"ד אמרינן דבשאלה לא קתני וכמ"ש התוס' הנ"ל, ותי' אאמור' זצ"ל פלפול באריכות ונאבד וחבל על דאברין, אך בקיצור תי' שיעיין בדברי רש"י ז"ל במסכת זבחים נ"א ע"א שכ' על הא דאמרינן שם חוץ לזמנו הואיל ומרצה לפיגולו שכ' הואיל יחשובה הרצאת דמו לחייב עלי' משום פיגול כמו שקרבו כתיירו בהכשר לפיכך אימורי פיגול שעלו לא ירדו א"כ שאלה ג"כ לא מהני דהוי כמו שקרבו מתיירו בהכשר.

ועוד הקשה תלמיד הנ"ל בשם ח"א דמאי אמרי הש"ס שם בכריתות פיגול ונותר בחדא בהמה לא משכחת לה הלא תגמרא מוקמי המשנה דשם כר"מ והוא ס"ל מפגלין בחצי מתיר א"כ נעשית הבהמה חצי פיגול דאמרינן אליבין בש"ס זבחים ק"י מטרי שרי א"כ אפילו בחדא בהמה אפשר פיגול ונותר.

ותירץ לו מו"ר הגאון זצלה"ה דשם בזבחים בתוס' ד"ה קימץ כתבו דלאו לאשתרוי באכילה קאמר אלא דאי משרא שרי פלגא אידך פלגא באיסודא קיימא ואי אכיל לה לקי כמו אוכל בשר קדשים קודם זריקה ואליבין א"ח משום קודם זריקה רק באוכל יותר מחצי בהמה א"כ ה"נ אם יפגל בחצי מתיר לא יתחייב דק אם יאכל יותר מחצי בהמה דלא ידעי' על איזה חצי חל הפיגול וכמתני' אמרינן יש אוכל אכילה אחת שיהיה חייב בחדא אכילה

כל החיובים וזה ל"א אפילו לר"מ דמפגלין בחצי מתיר ומה שאמר הש"ס שלא משכחת לה בחדא בהמה היינו שיהא חייב עליה בחדא אכילה, וחבל על דאברין ולא משתכחין אצלי יותר מכל דבריו כי כתב אלי כמה דפיס על ענינים הנ"ל.

כ"כ הרב הנ"ל תלמיד אאמור' הגאון זצלה"ה.

סימן ט'

ד אם אפשר לעשות טהרה ט' בקין ע"י שטורץ (מקלחת)

לתשובת מכתבו ע"י חתני לרוב טרדותי, ונסעתי אז לבעלו בעת ביאת חתני הרב יחי' יצא מלבו, כעת בא מכתבו לפני ועיינתו בו. והנה אם המים נזולים תמיד מהשטורץ לא טפין טפין בהפסק רק נזולים טפות דקות בלי הפסק כלל, יפה הביא כ"ת מספר חסידים סי' תתכ"ח שהתיר, אף דממ"ש שם טוב כלום מלא כלום משמע דרק לקבל הרע במעוטו, כבר כתבתי ששם מיירי שאותו הכלי בידו אך לבסוף מניחו מידו, ויש חשש שמא לא יניח מידו עד שיכלו המים מהדאש, אבל כעין זה שנחל מאליו אחר שהיתה בהשרוף נזול תמיד על כל גופו ודאי מועיל, אך כשנזול בלי הפסק, אבל אם הן טפות מופסקות ל"ה שפיכה והוי כמו הרבה כליים.

ומה שהביא מהגהות הגאון מטארנא ז"ל בס"ח יש שם טעות סופר שכתב טהור שנפלו עלי' ט"ק ובמשנה איתא חולה ב"ק שנפלו עלי' ט"ק וטהור שנפלו עליו ג' לוגין שאובין ע"ש אך עיקר הכוונה אחת, עכ"פ מבואר שמקני בנפלו עליו שלא מכח אדם וכשמע דגם כלי לא בעי, ועיין בספר ישע"ק אריח סי' קנ"ט סק"ז שכ' ג"כ דטפין טפין ל"ה שפיכה, לענין נטי'.
ידידו דו"ש באהבה.

הק' אברהם יעקב הלוי הודוויץ אבד"ק הנ"ל

סימן י'

כ"ה פראבונא. ה' האזינו תרצ"ב.

גמ"ט לכבוד וכו'.

מכתבו קבלתי מה שהקשה על מ"ד בירושלמי נזיר ס"א ה"א דצפור טמא ג"כ נקרא צפור, א"כ מנ"ל דעוף טמא פטור משילוח דלא נפקא לן בש"ס חולין קל"ט ע"ב דק משום דצפור טהור משמע וטמא לא מקרי צפור, אבל למ"ד דטמא ג"כ נקרא צפור ליכא מיעוטא לעוף טמא, וא"כ קשה הא סתם משנה בחולין קל"ח דאינו נוהג בטמא, כבר קדמו הגאון מלבוב בהגהות ציון ירושלים לירושלמי שם בהערה ז"ל ע"ש. ובאמת הוא הערה גדולה.

והנלע"ד דבספרי פ' תצא פסקא דכי יקרא אמרינן יכול עוף טמא הרובץ על ביצי עוף טהור וטהור הרובץ על ביצי עוף טמא יהי' חייב בשילוח ת"ל והאם רובצת עד שיהיו כולם מין אחר, וא"כ בפסקא דשלח תשלח קאמרינן בספרי ד"א שלח תשלח בטהורה הכתוב מדבר או אף בטמאה ת"ל כל צפור טהורה תאכלו זה בנין אב כל מקום שנאמר צפור בטהורה הכתוב מדבר כדברי

מעשה איש

חלק חמישי

תולדות חייו והנהגותיו
של האדם הגדול בענקים רבן של ישראל
הגאון החסיד מרן
רבינו אברהם ישעיהו קרליין זצוקללה"ה
בעל "חזון איש"

ובסופו קונטרס "חבל יעקב"
והוא משא ומתן בד"ת עם מרן בעל "קהלות יעקב" זצ"ל,
גיס רבינו זצ"ל

נכתב ונערך בעזר ה' על ידי
צבי בלאאמור"ר רבי משה זצ"ל יברוכ

בני ברק, תשמ"ב

סבור היה שאין לומר "תודה" למלוה.

היה לוקח ב' פעמים סנדק אצל אחד, ושאלתיו מהרמ"א (יו"ד סימן רס"ה סעיף י"א) שנוהגין שלא ליתן ב' ילדים לסנדקאות לבעל ברית אחד כדאמרינן גבי קטורת ע"ש, ואמר: לא כתוב לא לקחת, כתוב שהאבא לא יתן.

היה מייעץ למעוברת בג' חדשים הראשונים שלא לנסוע באוטו, ורק אם אפשר.

מקלחת לט' קבין לבע"ק - סבר שלא מהני, ומשום שצריך קב בפעם אחת, וכשיש חורים קטנים לא מהני. L

כמדומה שפעם אחת נסעתי עמו לים ורציתי לקנות תירס, ואמר לי: הרי זה אוכל בשוק! (סבר שאוכל בשוק לאו דוקא פת). [עין קדושין מ' ב' ובתוס' שם].

בזמן המלחמה היה ר' זליג שפירא ז"ל מביא לו עיתון, ולא רצה לנגוע בו, רק היה פורט על השולחן והיה מביט בכותרות הגדולות, ומצוה לו שיקחו.

אחד מרבני המזרחי אמר דברים על "כדורגל", ואמר החזו"א בהאי לישנא: מיט דעם האט הער גענדיקט! [עם זה הוא גמר!].

על החילוניים דהיום, עשאם כבר החזו"א לתינוקות שנשבו, אך אמר: חוץ מבן גוריון (כזונתו לאלו הזקנים שידעו ושנו ופירשו).

בתחילה אמר על המדינה שלא תחזיק שנה, דטריפה אינה חיה שנה (אלא שכנראה היה איזה זכות, ואין אנו יודעים חשבונות שמים).

פ"א הגיע אחד מאנשי המזרחי אל רבינו, ואח"כ הלך הלה וסיפר שהחזו"א קיבלו. הגיב החזו"א: אני בטבעי לא מסוגל לזרוק בן-אדם!

8

דינים והנהגות ממר

הוה עובדה בג
ואמר שכל זמן שלא
נשתנה התוצאה לטו

אמר על הגרר
מאמי ע"ה). רצה שה

היה אחד שעני
ומתברך ממנו. לבסוף
שאינו מפחד מהם כ
לחפשי. וכל זה בזכות

הגאון ר' אפריב
הרי בזה אני מחסיר
איתא: ואת פי ה' לא
ואמר המשגיח דלומז'
צריך לשאול, אבל הו

ספר

דעת נומה

תשובות אאמו"ר הגאון רבינו
הגר"ח קניבסקי שליט"א

חלק ראשון

על הלכות השכמת הבוקר, לבישת הבגדים, הנהגת בית הכסא,
נפילת ידים שחרית וברכתה, הלכות ק"ש, תפלה

נלקט מתוך עשרות אלפי תשובות שהשיב אאמו"ר הגאון שליט"א
שכולם היו גנוזות ושמורות אצלו
ועתה נופו על ידו בי"ג נפה

ועליהן נוסף

מקורות וביאורים

שכתבום תלמידי חכמים מופלגים מתוך הדברים ששמעו ונתבארו לפני
אאמו"ר הגאון שליט"א ושאר דברי הפוסקים בזה כאשר עיניכם תחזינה מישרים

יוצא לאור עולם בחסדי השי"ת המרובים כדי להרבות כבוד שמים וכבוד התורה
בהורמנא דאאמו"ר הגאון שליט"א ע"י בנו ותלמידו
יצחק שאול באאמו"ר הגאון הגר"ח קניבסקי שליט"א

שנת דעת נומה אור"ח ח"א עה"ב
מוצאי שנת השמיטה תשכ"ט

תשובה קג

שאלה: מה היתה דעת מרן החזו"א זצ"ל בענין טבילת עזרא בשבת כשנוהרים מסחיטה ומים חמים וטלטול המים.

תשובה: לא לטבול.⁹⁷

בענין מי שצריך לטבול טבילת עזרא ועי"ז לא יספיק להתפלל כותיקין, עיין לעיל שאלה י"א

בענין רחיצת מי קבין

תשובה קד

שאלה: נסתפקתי אם מקלחת מועיל לדין ט' קבין.

תשובה: אינו מועיל.⁹⁸

מקורות וביאורים

הערה 42 הכיא דעות דמהני מקלחת לדין ט' קבין עיי"ש. ובמק"א נשאל רבינו שליט"א שבספר מעשה איש חלק ה' מביא נבשם רבינו שליט"א דדעת החזו"א דאין מקלחת מועיל לט' קבין מפני שהמים יוצאים מחורים קטנים וצריך שיצא קב בפ"א עכ"ד. וצ"ע מה המקור לחידוש זה, ומצינו בפ"י הגר"א מקראות סופ"ג דמפרש לשון המשנה מכלי אחד מצטרפין דהכוונה אפי' ממקומות הרבה כמו מן הצרצור, והרי הצרצור הוא כלי עם חורים קטנים כעין מעשה רשת כדפי' הרע"ב שם, וצ"ע. והשיב רבינו שליט"א דז"ל לרצור הוא כלי חה אינו כלי עכ"ל.

97. ברשימות הוראות החזו"א בכת"י רבינו שליט"א כתב דז"ל לא הי' מרונה שלכו למקוה נשנה (אפי' אס' לא ימננו כלל) וכן ענה לשאל שלא יטבול (וכ"ד הגר"א עי' מ"צ סי' שכ"ו ס"ח נזה"ל ד"ה אדם) אך לא מחה להחליט עכ"ל. (ועיין עוד מש"כ רבינו שליט"א בספר ארחות יושר עמ' מ"א בדין טבילה בשבת). 98. ברשימת הוראות החזו"א בכת"י רבינו שליט"א כתב דז"ל העידו שאמר שטו"ש לא מהני לט' קבין לטבילת עזרא משום דהוי כמו יותר מג' כלים (עי' מ"צ סי' פ"ח ס"ק ד') עכ"ל. ובספר פסקי תשובות סימן פ"ח

מע

צ"ק גם א"א ול

ברי קדי דה

בעזרת ה' יתברך

ספר

שאלות ותשובות

ויען יוסף

תשובות חידושים ופלאולים

על שו"ע אורח חיים

חלק ראשון

אשר השאיר אחריו ברכה בכתב יד קדשו כ"ק ארמו"ר הרב הגאון הקדוש צדיק
יסוד עולם המפורסם בכל קצוי תבל בתורתו וצדקתו, פאר הדור, נר ישראל, עמוד
ההוראה, רב פעלים מקבציאל, אשר דלה והשקה תורה ויר"ש לעדרי צאן קדשים

מקש"ת **מרן יוסף גרינוואלד** זצוקלה"ה

בן הגה"ק מרן **יעקב יחזקאי** זצוק"ל בעהמח"ס ויגד יעקב

בהגה"ק מרן בעהמח"ס **ערוגת הבשם** זצוק"ל

אבי"ד ור"מ בק"ק פאפא יצ"ו

בעל המחבר ספרי ויחי יוסף על התורה ומועדים ועל מס' מקואות

נדפס בשנת ויען יוסף על אורח חיים כהלכה לפ"ק
(תשנ"ה)

יזיל עיי

בני הסחבר

פה ברוקלין יצ"ו

סימן מה

אי יוצאין ידי טהרת השעה קבין במים הבאים ממקלחת.

שהטילו עליו ט' קבין אלא שנפלו עליו משמע אפילו מאליו
צלי כח גברא.

[שלהי חשכ"ז].

כתיבה וחתמה טובה לכבוד יד"נ הרב הגאון
החסיד המפורסם בעסקנותו לזכות את הרבים
ולתרבות טהרה בישראל מו"ה חנניא יום טוב
ליפא דייטש שליט"א, בעהמח"ס טהרת יו"ט.

אחדשת"ה. הגיעני מכתבו ואין בכוחי כעת לבוא בארוכה,
מ"מ אמרתי לעשות רצונו להשיב עכ"פ בקיצור על הדברים
אשר ביקש לחוות דעתי, ואין אני אומר קבלו דעתי, ומי
שדעתו רחבה יותר יכריע ויברר הדברים יותר.

ע"ד מי שרוצה לזהר בטבילת עזרא ואין לו מקוה להטהר
בטבילה, אם יוצאין ידי טהרת השעה קבין בקילוח מים הבא
ממה שקורין טוש [שויע"ר בלע"ז] שפותחין הצינור ונשפך
עליו מאליו דרך צרצור קילוחים דקים הרבה בפעם אחד.
[שאלה הרב השואל מבוארת בארוכה בספרו טהרת יו"ט חלק ט"ז מע'
רס"ה ואילך].

74 א) הנה לשון המשנה במס' מקואות (פ"ג מ"ד) בעל קרי
החולה שנפלו עליו חמשים קבין מים מכלי אחד
משנים ומשלושה מטטרפין, ומלשון שנפלו עליו מוכח בהדיא
דלא בעי כח גברא. ובמשנה דלעיל מיניה גבי מערה מן
הצרצור ומטיל ממקומות הרבה דפליגי ר' עקיבא ורבנן
לענין שאובים דאמר ר' עקיבא לא אמרו מטילין אלא מטיל
אמרו לו לא כן ולא כן אמרו אלא שנפלו לו שלשה לוגין.
וביאר התוס' יו"ט דה"ק רבנן דכמו שמג' כלים מטטרפין
ה"נ ממקומות הרבה שמכלי אחד נמי מטטרפין, דכך לי
מקומות הרבה מכלי אחד כמו ג' כלים לחודייהו עכ"ל.
א"כ ה"נ לענין נידון דידן כיון דדין ט' קבין מיחתי בהדדי
עם דין שאובים, דג"כ מטטרפין, מה"ט יש לדייק נמי
מלשון המשנה דלא בעי כח גברא, דהרי בפירוש אמרו
שנפלו, וכשם דחכמים דייקו הלשון שלא אמרו מטילין או
מטיל אלא שנפלו, ה"נ יש לדייק לענין זה דלא אמרו

ומה שאמרו בגמ' ברכות כ"ב ע"א לענין ט' קבין בנתינה
ולא בטבילה, לא אחי אלא לאפוקי בטבילה כמו
שנפרש בהדיא, ואורחא דמילתא נקט בנתינה, דעל פי
פשטות לא בניקל לצייר שפיכה מאליו שלא ע"י אדם אלא
ע"י תחבולה המצוה בספר חסידים (סי' תמ"ח) על כן
נקט נתינה, אבל ה"ה בטבילה מאליו כשצא ממקום
שמקובץ ט' קבין ביחד כגוונא דנידון דידן, כך צ"ל שלא
יהא לשון הגמרא סותר לשון המשנה שאמרו שנפלו,
והר"ש בפ"ג דמקואות מ"ד העתיק הנתינה דמס'
ברכות (כ"ג ע"ב) תניא בעל קרי "שנפלו" עליו חמשה קבין
מים טהור, ובגמ' דידן הגירסא "שנתנו" עליו, ונראה
דגירסת הר"ש היה שנפלו עליו, ובגמ' גיטין ע"ו ע"א
אמר רב פפא הרי אמרו בעל קרי חולה שנתנו עליו ט'
קבין מים טהור, והב"י (או"ח סי' פ"ח) כשהעתיק הך
מימרא העתיק שנפלו עליו, נראה דכך היה גרסמו.
ועיינתי בספר דקדוקי סופרים שהעתיק השינוי נוסחאות
מגמ' כח"י, והעתיק ג"כ הך שינוי שבכח"י איחא שנפלו,
מזה מוכח דמה שאמרו בגמ' בנתינה ולא בטבילה דיוקא
דסיפא עיקר דדוקא בטבילה לא, אבל לא דוקא נתינה
בידים.

ב) וראיתי מה שפלפלו הרבנים הגאונים שליט"א
[בטהרת יו"ט שס] אם בעי כלי לט' קבין,
ולענ"ד נראה דאפילו את"ל דבעי כלי מי יימר דלענין זה
נידון דידן לא חשוב כלי, הנה בגמ' ז"ב ס"ו ע"א שקלו
וטרו אי תלוש ולבסוף חיברו מנבל מתורת כלי עיי"ש
לענין חקקו ולבסוף קבעו, והגודע ביהודה (יו"ד מהדו"ח
סי' קמ"ז) העלה דאף קבעו ולבסוף חקקו דוקא לענין ג'
לוגין שאובים דרבנן בטל מתורת כלי ולא לענין רובו שאוב,
א"כ נראה דספיקא הוא, וללא דדברבנן הולכין אחר
המיקל, א"כ הכא נוכל למנקט לקולא דעדיין האינורות
שמהם בא המים חשובים כלי, דאפילו אי נדון הני צינורות

כקבעו ולבסוף חקקו, מ"מ כשם ללענין דרבנן נקטינן לקולא שלא להשבו כלי, ה"נ כשינא קולא ממה שנחשבו אוחו לכלי אמרינן דעדיין חשוב כלי לגבי דרבנן.

ואף דכשפותחין המסגר (שקורין קרא"ן) אין הצינור מחזיק מים מ"מ כיון שנשעה סגור מחזיק מים מקרי כלי דקיי"ל בה"י נט"י סי' קנ"ט ס"ה כיון שעשוי לקבלה בענין זה, וזה עיקר תשמישו, נקרא כלי.

והו' הרי בפירוש מבואר שם (סעי' ז') ברמ"א בשם האגודה דאנשים הקצועים ועשה להם בית קיבול, דאם לא היה כלי תחילה קודם שקבעו אין נוטלין לידים מזהם אבל אם היו כלי תחילה וחצרום לכוהל נוטלין ממנו נט"י דמקרי כלי, והכא יש לנדה ולומר לענ"ד דהני צינורות היה עליהם שם כלי קודם שקבעום בכותל, דהרי האי מסגר שעשוי לפתוח ולסגור ביאת המים מתקנים אותן עליהם כבר קודם קביעותם (איני בקי באופן עשייתם אבל כמדומה שכן הוא), ואפילו אם נעשו מעיקרא לשמש את הקרקע, זה לא מועיל אלא לענין שלא יקבל טומאה, אבל לא לענין שלא יהא עליו דין כלי קודם שקבעו צקרקע כמבואר בפוסקים לענין דין שאובים. וגם הרעזרוואר שהמים מתקצצין להתחמם היה עליו שם כלי בחלוש ומשם באים המים החמים (זה אינו ברור בעיני אש המים החמים באים מהרעזרוואר, כי שמעתי אומרים שאין המים האלו באים משם רק הצינורות של מים קרים עוברים דרך המיחם כדרך שעשו אנשי טבריא המבואר במשנה פ"ג דשבת (ל"ח ע"ב)).

והב"י (בסי' קנ"ט ס"ק ח') חמה על האגודה שהחמיר שלא להשבו כלי אם לא היה כלי בחלוש, ללענין נט"י דרבנן הו"ל למנקט לקולא דאפילו קבעו ולבסוף חקקו מקרי כלי עיי"ש, ואף שהטו"ז הניח בצ"ע לענין נט"י שאינו רוצה להורות נגד האגודה והרמ"א, מ"מ חזינן דמעיקר הלכה דעתו דחשוב כלי, א"כ לענין דין טבילת עזרא ודאי נוכל לסמוך על הטו"ז דאפילו אם נתפוס דבעי כלי גם זה חשוב כלי, ומכש"כ אם היה להצינורות בית קיבול בחלוש דכה"ג אף הרמ"א פסק דחשוב כלי.

ומבש"ב דעיקר הדבר שיהא צעי כלי לענין ט' קבין אינו מצורר, ולא נפניתי לעיין כעת במה שפלפלו

הרצנים בדברי (הרשב"א) [הראב"ד בס' תמים דעים סי' ס"ן] שכתב דבעי כלי אם יחידאה הוא או שאר ראשונים חולקין עליו.

ג) ומה שהמים הצאים מהצינורות הם זוחלין פשיטא דאין זה חסרון לגבי דין ט' קבין, דהא לא משכח"ל נתינת ט' קבין אלא בדרך זחילה דאף אם האדם בחוץ אמצטי והמים הנשפכין עליו נשארין שם מ"מ בשעה שנפלו עליו היה עליהן דין זוחלין כמבואר בדברי חיים על הל' מקואות (א"ח ה') דאם המים זוחלין מהמקוה לתוך בור ושם נשארין ואין הולכין להלואה מ"מ מקרי זוחלין, וא"כ ה"נ אף אם האדם עומד חוץ אמצטי מ"מ המים הנשפכין עליו לטהרו הרי הם זוחלין מן הכלי*, וגם מעולם לא שמענו שיהא צריך לטהרה ט' קבין לעמוד בחוץ כלי, מכל הלין טעמא נראה לענ"ד דהדין עס הגאון בעל זור יעקב (בקינותם שארית יעקב סי' ט') שפסק דמועיל לטהרה ט' קבין כשעומד תחת צינור ה"טוש" עד שמשער שנפלו עליו ט' קבין. ושפיר עבד מעב"ת הד"ג ליעזר לכל אלה אשר אנוסים מלטבול במקוה טהרה בעת הצורך שיעהרו עצמם בטהרה ט' קבין ע"י הקילות מים שיש בצחי המרחץ שבצתים לקיים בזה חקנת עזרא.

שוב ראיתי במכתבו של הה"ג ממאנטשעסטער נ"י שהביא בשם אחד שהוכיח מדברי הטל תורה במס' ברכות ומס' יומא דזוחלין פוסל בט' קבין. ועיינתי בספר טל תורה ברכות דף כ"ב ע"ב שכתב על דברי רש"י שכתב דנפל עילווי לאו דוקא אלא טבילתי במ' סאה, ופשוט דקאי על הא דאמר אחד דנפל עלווי ט' קבין ואמר אידך דהוא עדיף דנפל עליו מ' סאה, א"כ רצה לומר דלא סמך על טהרה ט' קבין אלא על מ' סאה, וע"כ היינו טבילה, דאל"כ מאי עדיף מ' סאה מט' קבין כל שאין בו דין טבילה, וע"ז כתב הטל תורה דלא רצה רש"י לפרש דנפל עליו מ' סאה גשמים ועדיפותיה דאינן שאובין, דמ"מ אכתי לא עדיף מט' קבין כיון שלא מקרי טבילה דהוא זוחלין, אבל טהרה ט' קבין פשוט דאין פוסל זוחלין.

והגני דורש שלום תורתו ומברכו בהצלחה לזכות את הרבים כחפץ לבבו הטוב וזכות הרבים יהא תלוי בו, והגני ידידו החותם בברכת כתיבה וחתימה טובה.

[א"ה, וכ"כ לקמן סימן צ"ה דשוער כויעיל לט' קבין.]

* ע"ע מה שנתבאר בזה בויהי יוסף בקואות פ"ה משנה ר' אות ג' ד' בכוונת הרב ר' חיים שם, ודו"ק.

14

Vainfeld, Avraham

ספר

שאלות ותשובות

לב אברהם

חלק א'

כולל תשובות ובירורי הלכות בד' חלקי שו"ע
ובענינים שונים

אשר חנן ה' את עבדו ברוב רחמיו וחסדיו
הצעיר והדל באלפי ישראל
זעירא זמן חבריא

חק' אברהם זויינפעלד

בלאאמו"ר הקדוש ר' יחזקאל שרגא ז"ל הי"ד

בעמ"ח ספר "שובה ישראל" ועוד

הופק"ק מאנסי יצ"ו

הוצאת "קרן ישועה" מאנסי נ. י.

שנת תשל"ז לפ"ק

נרפס ברפס "בלשן"

וטכור שנפלו על ראשו ועל רובו שלוש לוגין מים שאובין
 מכלי אחד משנים ומשלושה מטערפין מארבעה חין מטערפין
 וכו'. רואים לנו בזה שכחו חכמים כאן שלוש דנים להדדי
 דין ג' לוגין הפוסלים את המקוה דין בעל קרי שנפלו עליו
 השעה קבין ודין עבור שנפלו על ראשו ועל רובו ג' לוגין
 מים שאובין דבכולהו חין חילוק בין צאו המים מכלי או
 בסוחט את כסותו אלא ככולהו עד ג' כלים מטערפי וציואר
 חין מטערפין, ודלא כר' עקיבא דסי' ל דבעין כלי דוקא,
 ודוקא חי ולא יורה, וא"כ מאחר דק"ל כחכמים לענין ג'
 לוגין הפוסלים את המקוה כמבואר ביו"ד סי' ר"א סעי'
 ע"ו א"כ ה"כ לענין פ"י קבין נמי דינא הכי שאפי' אינם
 באים מכלי כלל ג"כ כשרים. ח"פ.

ואם כי חין לנו לבקש טעמים על דברי חז"ל מדוע באמת
 צנוטות ידים הנריכו שיצואו המים מכה כלי ולא
 בהשעה קבין, כי הם אמרו וחס אמרו, ואין לדמות דברי
 חכמים זה לזה כדאיתא במשנה (ידים פ"ג מ"ב) חין
 דין לא דברי סופרים מדברי סופרים, עכ"ל צידדן דין
 וכל להצין בקל החילוק, דהנה הא דלריך צנוטות ידים
 שיצואו המים על ידיו מכה כלי דוקא, כהצ צנאויות
 איתא ח' מ"ט אסמכינון רצון חמי טעמא חו נמי אקידוש
 ידים ורגלים דמקדש ע"ש, ועי' בהמים דשים להראצ"ד
 סי' ס"ו שהשמיט טעם הראשון וכבר רק שאפשר כי
 הכלי למדוהו מקידוש ידים ורגלים ע"ש, וכן המאורי
 בקונטרס ציה דוד שער השיבו כהצ רק טעם זה שאנו
 למדים מקידוש ידים ורגלים שמכיו. ולפי"ז שפיר מכל
 לומר שדוקא צנוטות ידים שהוא גדר רחוי"ה תקנו דומי
 דקידוש ידים שציוור, וציואר יש להטעים לפי מה שסמכו
 חז"ל (ברכות מ"ג ע"ב) נטילה ידים קודם האכילה על
 קרא דהתקדשהם חלו מים ראשונים. ועי' חו"ס פסחים דף
 קע"ו ע"א ד"ה כל שטיבולו במשקה שעמדו על החילוק
 בין נטילה ידים לפה לנטילה ידים לדבר שטיבולו במשקה
 שהנטייה לפה היא מבוס קדושה ונקיות אצל הנטייה לדבר
 שטיבולו במשקה אינו אלא כדי שלא יעמא המשקין להיות
 חטויה ע"ש. ויש להסביר יורה לפי מה שדימו חז"ל
 שולחנו של אדם למזבח, ע"י צרכות (י"ה ע"א) כתוב
 המזבח עץ שלש אמות גבוה וכחצי וידבר חלו זה השלחן
 אשר לפני ה', פה במזבח וסוים בשלחן, ר' יוחנן ור'
 אלעזר דאמרי הרוויבו כל זמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר
 על ישראל ועכשו שלחנו של אדם מכפר עליו ע"ש ומאמר
 זה הוצא בחז"ל בכמה דוכתי.

והנה מנצד מה דמפירש שם בגמרא הטעם דלמא חיה
 עניא ויבא לי, יש צדמיון השלחן למזבח עוד טעמים
 פנימיים, ועי' צב"ק ראשית חכמה שער הקדושה פט"ו
 בשם זב"ק פי' הרומה שע"י לימוד התורה על השלחן
 נהשז למזבח, וע"כ גם חס חין עניים במקומו או שהוא
 עלמו עני, "ויבא שלחנו מזבח לכפר על עוונותיו צעסקו
 בתורה, וראוי שיקרא מזבח שכמו שמזבח נקרא מזבח מפני
 שזבחין עליו קרבנות כן ע"י עסק התורה אדם זוכה
 ילרו" ע"ש צב"ק. ועי' צב"ו א"ח סי' ק"פ בשם הרוקח
 "מכסן סכין צעקת צרכת המזון על שם לא הניף עליהם
 צדל צמכילתא חינו דין שיניף המקלר על המאריך ושלחן
 כמזבח" ע"ש וצמגי"א שם ס"ק ד' ע"ש סק"ג. מכל זה
 רואים לנו שיש דמיון בין שלחנו של אדם למזבח, ושפיר
 נוכל לומר שמטעם זה דימו חז"ל ג"כ נטילה ידים
 שקודם האכילה לקידוש ידים שקודם העבודה כיון שיש
 דמיון פנימי בין הגיבה לשלחן לצין, או בגיבה אל
 המזבח לשרת להקטיר אשח ל"י ורחמי ידוים וגו', אצל כ"ז
 נישא צנוטות ידים, אצל צנחית השעה קבין מאחר שזה

בכל זמן שרואה ללמוד תורה יעשה מתוך הספר ולא צע"פ,
 ואף אחר שגור צפיו חסור רק צפרשיות ששגורות צפי כל
 כמש"כ המג"א שם, אצל הלימוד עד כדי לזכור צע"פ וגם
 צנחית חין לחסור.

ויש לחקור חס חיסור זה שייך לנשים דאפשר שאין זה
 רק צנחית לפי הטעם שכי' הצ"י דאיכא מילי טובא
 דמידרשי מתוך הכהצ כגון יהרות והסרות וקרי ולא כהיז
 ודכוותיה ואי אמרת לכו על פה ציר לכו עכ"ל. וכ"ז שייך
 צנחית המלווים צה"ח אצל צנחית שאין ללמדם תורה
 שצע"פ ממילא יתכן שאין חיסור לימוד תורה שצנחית צע"פ
 נוכח אל"ן, ואף שקשה להדש דין חדש מכוח טעמא דקרא,
 אצל כ"ז חס חיסור זה היה דאורייתא חו לא דרשינן טעמא
 דקרא, אצל לפי הגר"ח חין זה אלא חיסור דרצין
 כדחזיק מהני תירו"י הראשונים שהקילו בכמה אופנים,
 וכן כי צספר יד מלאכי כללי הדינים חות קס"ב צסס
 מקראי קודש פ"ג מה"ל הפילה שכי' שאיסור זה הוא
 מדרבנן, וכ"כ צס' ארעה דרבנן חות קס"ב, ועי' צצ"ח
 חות יחיר סי' קע"ה שג"ח ג"כ מדבריו צצמקום שלא
 שייך טעם הצ"י דאיכא מילי טובא דמדברו מתוך הכהצ
 וכי חו אפשר להקל לומר צע"פ ע"ש, וכן משמע צצ"ח
 משאח צנימין סי' ס"ב לענין להחיר לבומא לעלה לתורה
 שכי' ג"כ להקל צדין דברים שצנחית ח"א ראשי לחמס
 צע"פ מכוח ציטול טעם הצ"י ושאר הטעמים ע"ש. ולמה
 עתה לא מלאחי מי שיתעורר בזה לענין נשים, ול"ע
 למעשה.

סימן יד

בענין ט' קבין ע"י ברו

שאלה אדם חלש חו מי שאין לו מקוה של מי סאה
 לעצול לקריו, והוא זכיר צנוטות עזרא, ורואה
 לשפוך על עלמו השעה קבין, חו ראשי למיעבד הכי ע"י
 שיעמוד תחת המקלחת הנקרא "שחוער" צנע"י, עד שיפול
 עליו שיעור השעה קבין, חו חס לריך דוקא לשפוך מכלי
 ועל ידו כה גצרה כמו צנוטות ידים.

תשובה הנה לצאור שחי ריעותוה יש צקצלה השעה
 קבין ע"י מקלחת: ח' שאין לליגור דין כלי כיון
 שאין לו בית קיבול רק מנוקב משני לדיים. צ' שאין המים
 באים מכה גצרה, ואף שפתיחת הצרה חצוב כה גצרה,
 אצל זה רק לקלוה ראשון ולא לכל ההשעה קבין, כמבואר
 צצ"ע א"ח סי' קצ"ט ע"ש לענין נטילה ידים שאם היתה
 צרה צקצ וחסירה וקבל המים על ידיו חציב שפיר כה
 גצרה ולריך להחזירה ולהסירה בכל שפיכה ושפיכה ע"ש,
 וכאן צני קבין חין לנו ע"ה זו לסגור ולפתוח בכל שפיכה
 ושפיכה, כיון דחו יהיה הפסק כמה פעמים צלמלע ציאה
 המים עליו, ומצואר צמשה צפ"ג דמקואות מ"ד צמד"א
 צמן שפתול הבני עד שלא פסק הראשון ע"ש, הרי
 לצאורה שהמים לריכים לצוה צני הפסק.

אולם אחר העיון נראה שאין כאן ציה מיוחד כלל, דהנה
 צנוגע לחש החי שאין המים באים עליו מכלי,
 מפוש יולא ממהני פ"ג דמקואות מ"ג דחין לריך כלי לני
 קבין, דאיתא חס הסוחט חת כסותו ומעיל ממקומות
 הרבה והמערה. כן הצ"ח ומעיל ממקומות הרבה ר' עקיבא
 מכשיר וחכמים פוסקין, (היינו דהלקו לענין ג' לוגין מים
 שאובים הפוסלים את המקוה, ל"י עקיבא לריכים שיצואו
 מכלי אחד דוקא וממקום אחד צבו ולא חס יש צו נקבים
 הרבה כמו לרלור ורצין א"ח כלי ואפי' ג' כלים מטערפין).
 ושם צמשה ד' מוסופים חכמים מכלי אחד משנים ומשלושה
 מטערפין בעל קרי החילה שנפלו עליו השעה קבין מים

76

77

78

תיקנו חז"ל במקום טבילה במקוה, ע"כ אין שום טעם להצריך שיבוא המים מכלי דוקא, אך לפי הטעם הראשון שכתב בשאלותיו שסמכו חז"ל נעילת ידים להזאת מי הטאה וכן מביא צ"י שני הטעמים בזה"ל סי' קנ"ט בשם הרשב"א שמיבוא מה"ג דהא דקפדין אמנא דאחמכוה רבנן על מי הטאה, ח"י על קדוש ידים ורגלים דמקדש ע"ש, ח"כ לכאורה יש לומר שנתנית השטה קבין דומה ג"כ למי הטאה שניבא בזה"ל לטבר את האדם מטומאתו, ועי' קדושין דף כ"ב ע"א עברה מטברה הוב לי למויף, וח"כ יחי' דמיון להצריך גם כשעט קבין שיבוא מכה כלי, אבל לקושטא דמילתא אין גם מזה ראייה שדאי נתינת השטה קבין דומים יותר ועומדים במקום טבילה הטמא ולא במקום הזאת מי הטאה, ויש להצריך עוד בחילוקים, אך לדינא אין נפ"מ כי כבר בארנו לשל שאי"ל כלי נתינת השטה קבין ולא מלאנו שום אחד מהפוסקים שיהמיר בזה, ולא באנו רק להעיר בטעם הדבר כנ"ל.

ועתה נבוא להשיב השני שאין המים בזה"ל מכה גבירה, והכונה זה ודאי דהך שכתבנו לעיל שאין לריך שיבואו המים מכה כלי מ"מ אין ראייה מזה שאין לריך כה גבירה כי הם שני דינים נפרדים, ואף בלי כלי יכול להיות כה גבירה כגון המטיל משברי כלי או הסוחט כסותו וכיו"ב, וח"כ יש לעיין אם צנתינת השטה קבין לריך לכה גבירה או לא. והנה ממקום שכתבנו ללמוד לעיל שאי"ל כלי יש ללמוד ג"כ שאי"ל כה גבירה, דהנה שם במשנה אמרו חכמים לרי עקיבא לא כך אמרו ולא כך אמרו חלה שגפלו לו שלשה לוגין, היינו שאין חילוק אם נופל מכלי אחד או משנים או שלשה כלים או חפ"י סוחט כסותו שאינו כה מכלי כלל בכל חופן פוסל את המקוה, והנה זה ודאי שלענין פסול ג' לוגין אף אם נופל מטמנו למקוה בלי כה גבירה כלל ג"כ פוסל את המקוה, וזהו בכלל "נפלו" היינו אף מטמנו, ועי' פיה"מ להרמב"ם ח"ל: ואמרו חכמים שלשון המאמר חמס הוא "נפלו" הך שתיבא ופילתו ע"כ, ומשנה מפורשה הן (מקואות פ"ג מ"ה) מקוה שיש בו שלש גומות של מים שהובין ע"ש הרי שאף שהג' לוגין בזה"ל למקוה מטמנו בלי כה גבירה מ"מ נפסל המקוה ח"פ, ועי' ש"ך יו"ד סי' ר"ה ס"ק ס"ו וע"ז שם סקב"ז שאפי' נסחטו שלשה בכונה כיון שבא מכה אדם פוסל את המקוה ע"ש, היינו דוקא בכסות וכיו"ב דלא נשאז בכלי להכי צעין שיבוא מכה אדם, אבל מים שכבר נעשו שהובין ע"י אדם פשוט שאין חילוק אם נפלו מטמנו או ע"י אדם בין כך ובין כך פוסל את המקוה, אמרו מההא שכתבנו שישאור חכמים דין השטה קבין לדין ג' לוגין הפוסלים את המקוה, ח"כ דן מניח ומניח שאף צנפלו השטה קבין עניו בלא כה גבירה כשרים.

וראיתי לאחד ממהצרי זמניו שהצריך בשאלה זו חי השטה קבין לריכים לכלי ולכה גבירה, ומביא בשם ספר עברה מים סי' נ"ח שמהיר נתינת ע' קבין ע"י מקלחת, ועיינתי שם בדבריו וראיתי שכתב דזה דברים הדומים קלה למה שכתבנו, וכן מביא שם דעת הגר"ש כ"ץ אצ"ק ריסקאווע (שליט"ה) [ז"ל] שדעתו ג"כ להחיר ומביא ג"כ בשם ספר תורת יקותיאל ושר"ת זור יעקב שהחירו בכה"ג ע"ש, אך המהצר שם הצריך לחלוק עינים, ועיקר יסודו מדברי הראב"ד דהמים דמים סי' כ"ו שפורש בדבריו שני קבין לריכים לבוא מכה אדם דוקא ע"ש, ומוסיק ע"י המהצר הנ"ל שאף שלא הזכיר הראב"ד חי צעין כלי או לא רק כתב דצעי כה אדם, מ"מ נפ"ד נראה

דגם כלי צעין וכו' ומרוב פשיטתו לא הביאו דודאי המים יבואו בכלי ובאופן אחר ח"ך יתום על ראשו בכה גבירה אם לא בכלי וזה מוכרח, ובשאלתו כלי בלא גבירה אפשר וכו' אמנם ודאי כה גבירה בלי כלי א"א וכו' ע"ש, והנה מה שהוסיף להראב"ד צעין כה כלי ג"כ כנ"ל, זה לא נראה כלל כי כבר כתבנו ששפיר משכחת לה כה גבירה בלי כלי כגון שצרי כלי או סוחט כסותו כנ"ל, ח"כ אין ראייה גם לדעת הראב"ד להצריך כלי לעי' קבין, אמנם מה שכתב הראב"ד שצריך כה גבירה צנתינת ע' קבין, דבריו לריכים עיין גדול ממתניתין דמקואות הנ"ל דלחכמים צנפלו אף מטמנו ג' לוגין למקוה פסולתו ומשמע דעי' קבין שוים לג' לוגין כנ"ל, וצריך להחוק דעת הראב"ד שרק לענין דין לירוף צ' וג' כלים דימו דין ג' לוגין לדין ע' קבין אבל צנפלו המים מטמנו אין דינם שזה ואף דג' לוגין פוסלים אף צנפלו מטמנו אבל ע' קבין אינם כשרים רק מכה כלי, ועי' צנפלו נפש להראב"ד שער המים סוף פרק שלישי שגראש מלשונו שהשבו חז"ל וכשוו ע' קבין לענין טבילה צע"ק החולה לג' לוגין הפוסלים את המקוה ע"ש וי"מ.

אמנם להלכה נ"ל מאחר שלא מלאנו לשום אחד מהראשונים שיאמרו דבר זה, ואדרבה מפשטות לשון משניתו ופירושי הראשונים שם משמע צנפלו עליו ע' קבין בכל אופן כשר, על כן לעני"ד אין להחמיר כלל בזה, דהנה גם צנתינת ידים דעת הרבה פוסקים דאי"ל כה גבירה, והמהצר בסו' קנ"ט סעי' ה' כהצ שצטפת הדחק יכול לסמוך על דברי המתירים ע"ש, ואף שרבים חולקים עליו, מ"מ היינו צנתינת ידים שפורש בגמרא חולין דף ק"ז גבי האי אריחא דדלאי ע"ש שצריך כה גבירה, אבל כאן שלא מלאנו בש"ס בשום מקום להצריך כה גבירה, בודאי כדאי הם הפוסקים הסוברים שאף צנתינת ידים ח"פ כה גבירה, לסמוך עליהם עכ"פ לענין השטה קבין, ואף שהמהרש"ל צפרק כל השטר דחה לדברי הכ"י כמוצא צע"י בקי"א שסיים ואל השגיח בדברי הקארו ע"ש, מ"מ הלא דעת מהרש"ל בכל השפיכה הבאה על ידיו חשבו כה גבירה רק אם אחר צה ליעול ידיו לריך להחזיר הצורה, מוצא צמ"א שם סק"ב, ח"כ לפי דעת מהרש"ל גם כאן נחשב כה גבירה לאדם הפותח על ענמו במקלחת, חלה שהמנ"א חולק עליו ע"ש, מ"מ לענין השטה קבין שכל עולם החיוב אינו מדינה ממש לפי דעת הרבה פוסקים שצטלוהו לתקנה עזרה לגמרי אף להפלה ואף נתינת ע' קבין וחכ"מ להצריך בזה, מ"מ גם המחמירים בזה בכל האפשרות, בודאי צשעת הדחק שאין להם מקוה מים יכולים להקל לכתחילה לעמוד החתה המקלחת, כי לא מייבשה להשיטות הסוברות דאי"ל כה גבירה גם לנתינת ידים בודאי גם צע"י קבין ח"פ, ואפי' להסוברים שצנתינת ידים לריך כה גבירה ו"ל שכלן אי"ל כדמשמע צנתינת דמקואות הנ"ל, וגם יש לגרף דעת מהרש"ל שזה נחשב כה גבירה כנ"ל, וצפרט שאין הדבר נוגע חלה לענין של חומרה בודאי שאין שום מקום להחמיר, ולעני"ד מלוא גדולה לפרסם הבהיר למטן ישמעו רבים שאין להם האפשרות לטבול במקוה וידעו שיש דרך קל ועוד להטבר וזה נוגע לטברתן של ישראל.

והנה צספר עברה מים הנ"ל כהצ ששיער שצנך שלשה רגעים יולא כל שיטור ע' קבין ע"י המקלחת, ועל כן אם אין מקוה נכון לעשות כן, ולהתפלל צטברא לפני אדון כל.

L

Kleini, Menashe

17

ספר

משנה הלכות

מדור התשובות
מהדורא קמא
חלק חמישי

בארבעה חלקי שו"ע ובכמה מקצועות הש"ס אשר נשאתי ונתתי
והשבתי לידי ודברי ותלמידי בדבר הלכה, וגם מה שהחלפתי
במכתבים עם גאוני וצדיקי הדור שליט"א, ולהבחיל"ח ששקו לן
חיים זי"ע להשתעשע בדברי תורה

אשר חנן ה' את עבדו מקים מעפר דל

מנשה הקטן

אבדיק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערים ככרוקלין נוא יארק

בן לאאמ"ר הקדוש חסיד ועניו מרן ר' אליעזר זאב

שנהרג ונשרף עקה"ש, הי"ד

הוצאה רביעית

עם הוספות ותיקונים מאת מרן המחבר שליט"א

יוצא לאור ע"י

מכון משנה הלכות גדולות

שנת תשנ"ח לפ"ק

18

קצת יש לרחוק דכח ע"כ לאו דברי הכל הוא דברוחן
 במים חמין דין מרחץ לו ועיין כ"מ פ"ג מק"ש שהצ"ח
 נסחפק בזה דבריו מנה ועיין מג"א סי' מ"ה מה שכתב בזה
 ובמהל"ש סי' פ"ד נסחפק בזה וגם בפ"ג נסחפק בזה וא"כ
 י"ל דסמכין בדיעבד אהני פוסקים דלית לכו דין מרחץ והגם
 שהלכתיו במקום אחר דלכ"ע דין מרחץ למקואות שלנו. גם
 מדברי ה"ש מקואות פ"ו משמע לבאור דהיו עובדין גם
 בזמן ה"ש"ם בחמין ודלא כר"ה וכן משמע מהוספתא דמקואות
 דירד ר"ג ועל במרחץ ואונקלוס בים ולח"מ שם משמע דר"ג
 באמת עבד במרחץ ויעבר ומהך ודאי חמין הוא דוקא עיין
 רגמ"כ בפירושו הענין י"ג פ"ה מרחץ שהוא דוקא בחמין
 ודו"ק כי ק"רתי בזה.

והיה נראה עוד לדייק נגמי מנחות מ"ג ע"כ בשעה שגכנס
 דוד לבית המרחץ וראה עלמו עומד ערום אמר אזוי לי
 שאעמוד ערום בלא מלוא וכיון שזכר במילה שבגשרו נתיישב
 דעתו לאחר ש"ח אמר עלה שירא ומקאים אחאי מנטער דוד
 הא כי יוכל לקיים מלוא משמיות במרחץ ואמאי עומד ערום
 בלא מלוא וכגון לתא לדקא וכיוצא בזה אבל אי נימא דבמקום
 מחוסר ומטונף גם מלוא משמיות אסור לקיים אחי שפיר דודאי
 ערום בלא מלוא הוא במרחץ שא"ל לקיים שום מלוא אפילו
 משמיות.

ברם בשו"ת הלכות קטנות ח"ב סי' נ"ז נשאל אם מותר
 לדבר בשמיות מלוא במקומות שאינן נקיים כגון לך
 ונקבה לולב עוב וכיוצא בזה להרבה האין לעשות סוכה נאה
 ועלית נאה והשיב עד שאתה שואלני אם מותר להרבה בזה
 שאלני אם מותר לעשותם במקום שאינו נקי שמלוא שחטין
 ובזרקין צבית המטבחים ושם א"א שלא להרבה בדי"ת שלא
 לשכוח ושלא לדרום ובזרק ריך להעלות בזכרוננו זה אליבא
 דפלוני מותר וחליבא דפלוני אסור ונכנסים בזוית לבית הכסא.
 ולפי זה האם נאמר דגם יעול שם לולב ויחקע שם שופר
 אחמה, בדיעבד לא קאמינא או היכא דהיו כדיעבד שאין
 שם מקום אלא הוא שיואל אבל לכתלה ודאי אסור שנה יכיו
 מלוא בזוית עליו טהורא דלא יכסנו ברגל ודבור אסור וכו'.
 ועיין תוס' ברכות י"ד ע"כ ד"כ ומנה הפילין בסופו ח"ל
 שגם מותר להחטוף צעלית בעת שידיו משונפות ואחר שיעול
 ידיו ימשמש צעליתו ומצדק.

הנה נראה מדבריו דלכתלה או במקום שאפשר לקיים
 באופן אחר ודאי דאסור לקיים המלוא אבל בדיעבד
 או במקום שא"ל לו לקיים באופן אחר (דהאי נמי בדיעבד
 הוא) יכול לקיים מלוא אפילו במקום מטונף אלא דאסור לצדק
 שם ובזה יש לישב דעת הזוה"ק רק לכתלה ועיין דרכ"ה יו"ד
 סי' י"ט דמחלק בין מלוא חיובת למלוא שמחייב עלמנו בזה ע"ש
 ולהג"ל יש לחלק כמו שהכתבתי נמלא עכ"פ עולה לן דדיעבד
 מקיים המלוא במקום מטונף.

וממה שהכתבתי פלה על ביאור הלכה סי' הקפ"ה ד"ה שמה
 פי' הקיפות לפי מה שהכריע המג"א בסי' סי"ה שלא
 להחמיר בהפסיק מחמת אונס אלא שבהאונס מחמת גוף נקי
 או שלא כ"י המקום ראוי א"כ בהקיותו שאינו רק מעשה מלוא

וכיון מלואו שאסור לקיים מלוא כשגופו אינו נקי או במקום
 שאין נקי לא מלואו כן בשום מקום ולי"ע ע"כ והרי באמת מלואו
 ומלואו. גם מש"כ האם אסור ללבוש עליה של ד' כנפות כשגופו
 או המקום אינו נקי הנה אז שייך לחלק בין זוית על העלית
 לשאר מלוא מ"מ גם כהא מלואו מחמירין שלא ליכנס צבית
 במרחץ וזוה"כ צעלית קטן ועיין ע"ז דאפילו בקיטל ומגורא
 מהמיר שלא ליכנס ולי"ע.

אבל מ"מ יש לחלק במקום מטונף לבית חיפלה שלהם דהכא
 עיקר ההכנסה בזה"ר הוא ומותר לו ליכנס צבית זה
 וליהנות ממנו אלא שאסור שם להרבה בדברי תורה משא"כ
 צבית חיפלה שלהם שאסרה כל ההכניסה ואסור לינהות
 מצית חיפלה זה כ"כ אפשר דמותר כמובן ואפילו בדיעבד אם
 נכנס לשם לא קיים המלוא ואין הזמן כעת מסכים להאריך בזה
 וא"י"ה עוד חזון למועד.
 בברכת התורה ללומדיה בלב ונפש.

משנה הקטן

סימן י"ט

פ"ק אי מהני בשלוקחין בטקלחת (שאזע"ר)

ד' מג"א התשכ"ח ברקלין נ"י יצ"א.
 מע"כ הרב הגאון המפורסם סיני ועוקר הרים בעל תריסין
 מוכתר בקילוסין פ"ה שמו מפארים וכו' בג"ת מוה"ר יצחק
 קקב ווי"פ שליט"א אבד"ק מנחסטר והגליל מלפנים ראב"ד
 ק"ק גראסוארדיין תו"א. כעת ראב"ד העדה החרדית ירושלים
 ע"ה"ק.

אחדש"כ"ג. למחן דלא חזינא קמזכרונא חמוס שפיר שמענא
 וכוני במכתבו זה אחר שקבלתי ספר לקוטי
 הלכות בדין ע"ק ע"י מקלחת (שאזע"ר בלע"ז) והיות כי
 המחבר ספר הג"ל דבריו נכחו עליו דבריו בספר שו"ת משנת
 הלכות ח"ג מס"י א' עד סי' ז' שזכרתי הלכס זו בסי"ד זה
 יותר מעשר שנים ואחד מגדולי החורה לפני א"א חדשים שלא
 לי היות שהמחבר ספר הג"ל פנה אליו בדבריו הג"ל ושאל
 בגדול הג"ל ממני לברר דברי יותר והשכחתי לו בעזרי"ת חשוכה
 מה שולפעני"ד לחוק דבריו הראשונים נגמי וסברא והיות כי
 עכשיו אני רואה כי גם לכך פנה המחבר הג"ל עם דבריו
 לכן אמרתי בלתי לשלוח לכ"כ העתק מהשוכחתי להרב בגדול
 הג"ל אשר לפעני"ד אין לקבל ע"ק ממקלחת כמבואר בקונטרס
 הראיות בס"ד ובספרי הג"ל ואני מקוה שכ"כ יקבל האמת
 ממני שאמרו או שימלא ראוית לדחות דבריו ואז אני אקבל
 האמת מכ"כ ואחזור כי ואומר דברים שאמרתיו עטות הם
 בידו בדם כך שמעתי וכו'.

והנה נא הואלתי לדבר בעברי עליו דבריו היקרים בספר הג"ל
 אמרתי להעיר ק"ח בדבריו כ"ג מה שהביא ב' ראיות
 לדעתו כהמה מכריעה מדברי רש"י גיעוין ע"ז ע"א אמר ר"ס
 בעל קרי חולה שנתנו עליו ע"ק פרש"י והקילו על החולה

בנתינת ע"ק אפילו שאו
 אפילו במים שאובין ש"מ
 הוא דוקא במים שאובים
 אין מכלאן ראי' לאחר נקש
 דלא תימלא דמה שהקילו
 שנעלו מן המקוה או מן כ
 בצור ולמים כאלו הקילו
 שכוו שאובים קודם לזה ו
 קמ"ל דהקילו במים שא
 בכוחה מי חטאת דאמרי
 הרי דהקפידה תורה על ס
 נעשו שאובין א"כ מאי א"י
 דהכלי הוי מדין המלוא א'
 פוסל משום שאובין אלא
 הם וא"כ פשוט דהכ"ע
 בנתינת ע"ק אפילו שאו
 דנתינת שיטאצו ממקוה י
 לפעני"ד צדור.

איברא לפעני"ד יש לדיין
 שנתנו עליו בלש
 החולה בנתינת ע"ק ולא י
 דוקא וגם צ"ע כלי דל"ה
 הראשון נראה צדור.

וראיתו שנויה מלשון ה'
 שאמרו דוקא כי
 מהני מידי בין אם הם צו
 כ"כ דע"כ לא צ"ע כלי דא
 דלי"ה כלי לפעני"ד גם מה
 הפ"ה הא' דו"ל דכ"כ ל'ג
 כלי דפסק כרשב"א וא"כ
 כלי הפ"ה כ"כ זכורא העיקר
 דין ע"ק לעביל כמו ל'ג
 שיכול לעבול בע"ק כמו ש'
 מותרין לעבול אדרבה יש
 דין עבילה בקרקע הוא ו
 בשפיכה ולא בעבילה וממ'
 לכל דבר וא לפעני"ד ג"כ י
 גם מכלאן יש לדייק מדכה
 כשזופכין עלו ולא כהב ד'
 לא משמע דעכ"פ שיטפנו

ומש"כ בא"ד ממ"א אם
 בעלת ע"ק ואם
 משום עבילה ע"ש באמת י
 כזו וזחלן ולי"ע.

גם מ"ש בשם ספר ערה
 ע"י עבילה בסניק י
 לשי"ג שהרי במים הם זוח
 יבחי"א דלר"ך שלא יבי

במקום שהמים נכנסין וכ"ש ביואלין וא"כ כ"ש כחן צסינק
שהמים פתוחין בכניסתן וביואלתן כ"כ"ג ודאי דזמנין כן
ובתשובה הארכתי צסי"ד. ועיין עוד ח"ו סי' י"ד.

אלו דברי דושכ"ג וטובו המצפה לרחמי שמים וברכת
התורה ללומדיה עוד יגוב בשבב דשן ורענן עד כי יבוא שלה
בלב ונפש.

משנה הקטן

L

סימן כ'

ש"ק בעי כלי וכה גברא

עוד להנ"ל

7 והנה בהעתק ממה שכתבתי לידיו כה"ג הג"ל זה הכלי →
היות כי כבר יותר מעשר שנים אשר כתבתי צא
ונדפס בספרי שו"ת משנה הלכות ח"ג ולעבור אהא פרשתא
קשה עתיקתא מחדתא מ"מ לכ"ג אחרתי להסוס עיני על
דבריו ואכתוב לכד"ג מה שנתחדש לי בזה שמעתי
צסי"ד בקולור נמרץ מה דלפענ"ד מקלחת פסול לחשש קצין
לכ"ע ועל שלשה דברים סובב דקין (א) אי ע"ק בעי כלי (ב)
אי ע"ק בעי כח גברא (ג) אי זוחלין מטכרין בע"ק.

והנה דקין כלי נסתפקתי בספרי הג"ל מני"ל דבעי כלי ודילמא
באמה לא בעי כלי אבל לאחר זמן הרכה האיר כי עיני
דודאי בעי כלי אי בעית אימא גמרא ואי בעית אימא סברא אי
בעית אימא גמרא נראה דמשהו מפורש הוא דגרסינן במשנה
מקואות פ"ג מ"ד בעל קרי החולה שפלו עליו ע"ק מים וטבור
שפלו על ראשו וריבו שלשה לוגין מים שאובין מכלי אחד
משנים ומשלשה מטערפין מארבעה אין מטערפין במה דברים
אמורים בזמן שהחול השני עד שלא פסק הראשון וכו' ועיין
תמורה י"ב ע"ג מחנוקת חכמים ויוסף בן חזון ציורח מגי כלים
ע"ג וכחזר ה"ש מקואות הג"ל ע"ק מים ואמרינן בהם ספיצ
דברכות בתיבה אבל לא בטבילה וברע"ב בע"ק חולה שאינו
יכול לעבול אם נתנו עליו ע"ק מים טבור ואשמעינן מחני
דל"ש מכלי אחד או מגי כלים ע"כ ע"ש.

ומפשטות הלשון נראה דפשיטא לכו דבע"ק בעי כלי אלא
דמספקא לכו כמה כלים כשר אבל בלי כלי כלל
מכ"כ דזכו דין ע"ק וטבורה בכלל ולכן לא כתבו דין ע"ק
בלא כלי כלל מה דינו אמנם לפי שראיתי מספקים בדבר אפרש
דברי דהנה לכאורה יש נדויק טיבא במחני הג"ל מה שלא
ראיתי שעתה אמדוסה זו וכוא דהתנא החזיל בלשון שפלו
עליו ע"ק ומסיים ד"א בזמן שהחול השני עד שלא פסק
הראשון וכל העובר ישחומם דלאו רישא סיפא ולא סיפא
רישא שברי צרישא כתב התנא שפלו עליו ע"ק ולשון נפלו
משמע לכאורה בכל אופן ומעלמן ובסיפא שכתב ד"א שהחול
השני עד שלא פסק הראשון מצוחר דמיווי דהמים נשפט ע"י
נתינת בני אדם ויש שם מי ששופך בתחילה אבל אם נפלו
מעלמן לא מכני דאי תימא דאפילו מעלמן אי"כ הי"ל לומר צ"ק

בתיבת ע"ק אפילו שאובין במסכת ברכות ומדכתב ברכות
אפילו במים שאובין ש"מ דלא לריך כלי דאם הכי לריך כלי כרי
הוא דוקא במים שאובים ומה אפילו דקאמר וק"ל. ולפענ"ד
אין מכאן ראוי לאחר בקשה סליחתו דמה שאמרו אפילו שאובין
דלא תימא דמה שהקילו בע"ק ע"י כלי היינו דוקא מים
שנעלו מן המקור או מן המעיין שהמים בעלמם כשרים לעבולה
בבור ולמים כאלו הקילו להטול עליו מכלי אבל מים שאובים
שהיו שאובים קודם לזה ופסולים היו לעבולה לא יוכשרו לע"ק
קמ"ל דהקילו במים שאובים ג"כ לע"ק, ודוגמא לזה מלינו
בכוחא מי העלאת דאמרה תורה ונתן עליו מים חיים אל כלי
כרי דהקפידה תורה על מים חיים אף שלאחר שנתן בכלי כבר
נטשו שאובין אי"כ מאי איכפת לן בכלי ושאובין אבל פשוט דקיון
דהכלי היו מדון המלאה אי"כ הכי הוא הכשר המלאה ואין הכלי
פוסל משום שאובין אלא אם היו מים שאובין מקודם פסולים
הם וא"כ פשוט דהכ"כ כוונת רש"י במה שאמר דהקילו
בתיבת ע"ק אפילו שאובין היינו להוליא מה שאל נעשה
דבעינן שישאבו ממקיה כשר לעבול בו או ממעיין קמ"ל זה
לפענ"ד ברור.

איברא לפענ"ד יש לדיוק להיפוך מדנקט ר"פ בעל קרי חולה
שנתנו עליו בלשון נתיבה וגם רש"י דיוק והקילו על
החולה בתיבת ע"ק ולא כתב בנפילה ע"ק משמע דבעי נתיבה
דוקא וגם בעי כלי דא"כ איך יתנו עליו כלי כלי וי"ל. אבל
הראשון נראה ברור.

וראיתו שזוהי משלשון הכ"כ שכתב אי"כ סי' פ"ח חז"ל וע"ק
שאמרו דוקא כששופכים עליו אבל לעבול בחוכם לא
מכני מידי בין אם הם בכלי בין אם הם בקרקע ודיוק מינה
כ"כ דע"כ לא בעי כלי דא"כ בקרקע בלאו הכי פסולה מכ"ש
דליה כלי לפענ"ד גם מהא לאו ראוי ונראה צא בחרי אופן
הפן האי ד"ל דכ"כ לשיעוריה דס"ל גם צנטי"ל דלא בעינן
כלי דפסק כרשב"א וא"כ לשיעוריה בע"ק אין סברא דלנשיא
כלי הפן הכי וכו' העיקר דכ"כ צא לשלול דלא תימא דמוטיל
דין ע"ק לעבולה כמו לעבולה וכו' שהקילו חכמים להוליא
שיכול לעבול בע"ק כמו שיכול לנטול ולשפוך על עגמו זאם היו
מוחרין לעבול ארבעה יש סברא יותר להחיר בקרקע מבכלי
דקין עבולה בקרקע הוא ולא בכלי קמ"ל דקין ע"ק הוא דוקא
בשפיכה ולא בטבילה ומימילא יש לו דין נטילה ולא דין עבולה
לכל דבר זה לפענ"ד ג"כ ברור וא"כ לפענ"ד אין ראוי ואדרבה
גם מכאן יש לדיוק מדכתב הכ"כ והשעה קצין שאמרו דוקא
כששופכין עליו ולא כתב דוקא שפלו עליו אבל לעבול בחוכם
לא משמע דע"כ שישפכו עליו בעי וק"ל.

ומש"כ בא"ד ממי"א אם היו להם דין כלים יש צא משום
הטלה ע"ק ואם אין צא משום דין כלים יש צא
משום עבולה ע"ש בתיבת תמכהי דמאי עבולה שייך באוויר גם
כיו זוחלין ולי"ש.

גם מ"ש צמס ספר טברת מים סי' נ"ע להחיר נטילה ידים
ע"י עבולה צסינק שכשר כשעובל ידיו צסינק לפענ"ד
לפי"ג שברי המים הם זוחלין ועיין רמ"א ולהדיא כתבו במ"ב
יכתוב"ל דלריך שלא יכיו המים זוחלין ושיסתמו הליצור

19

ס
ט
זו
ית
ית
ה
הא
זה
י
ות
זס
זה
זס
יסין
בחק
ב"ד
זלים
ונשא
קופי
ז כי
זשנה
ז א
זא
זאל
זוכה
ז כי
זרמו
זגדול
זערם
זאמה
זאקבל
ז הם
הג"ל
ראיות
ר ר"פ
החולה

שנפלו עליו ע"ק מים עכור ואם נפלו עליו מכלי משנים ושלש
 מלטרפין מדי אין מלטרפין בד"א שהחילו מן השניה קודם
 שפסקו מראשונה וכו' וכי משמע שהחילו מעלמן אבל לשון
 שהחילו משמע שיש כאן גברא ששופך המים מהכלי וא"כ
 ע"כ דבסיפא מיידי דבעי שיחנו עליו המים וא"כ לאו רישא
 סיפא ולאו סיפא רישא. וימלא דד"א סוחר לרישא והגורא
 פשוט דפשוט דמתני הוא כך והכנה פשוטא ליה דצ"ק צעי
 כלי לעבולתו וכמ"ש ברישא צעי"ק שנפלו עליו ע"ק וכו' מכלי
 אחד וכו' מלטרפין וכן כתב דבסיפא ובהא לא סחרי רישא
 לסיפא דלכ"ע צעי כלי אלא דנחלקו עד כמה כלים הוא כשר.
 ופשוטא ליה לחנה ג"כ דצעי כזה גברא דלכן כתב דבסיפא בד"א
 בזמן שהחילו השני עד שלא פסק הראשון והיינו דקאי אגברא
 הראשון פתח והחייב זה שני וא"כ יש כאן ראשון ושני והיינו
 כת גברא ששפכו אלא דגם בהא לא הקילו אלא עד ג' גברי
 מכאן ואילך אפילו שפכו עליו אינו עכור ולא הוי אלא כנפלו
 מעלמן. וימלא דרישא וסיפא חדא ניכח וכי"ל.

והא שאמרו ברישא שנפלו ולא שנחנו עליו גרוא לפי שכלל
 עם צ"ק גם עכור שנפלו על ראשו ג"ל וכו' והחס לאו
 כלי ולא כ"ג צעי דלעולם פיסל בכל אופן שנפלו ואגב עכור
 נקט נמי בצע"ק שנפלו ולא חש לה דילמא יטעו לומר דנפלו
 דוקא ולא צעי כלי וכ"ג דסק"ל אסיפא דמפרש ריש דבריו בד"א
 יכו' שהוא פי' אריש דבריו וקאמר הכנה דד"א מה שכתבו
 דע"ק שנפלו מהני היינו דוקא באופן כזה המבואר בסיפא צעי
 כלי וכ"ג ואחי שפיר לשון המשנה צעי עקש ופחלחול.

ואין להטעק דלעולם לא צעי כלי ולא כ"ג אלא דקמ"ל דאם
 היו המים בכלי אינו עכור אלא עד ג' כלים זה אינו
 כלום דאזי באמת לא צעי כלי א"כ לא מעלה ולא מוריד כלל
 דכשם דלא צעי לטבר הכ"ג לא פסל כשאינו או ישנו דודאי לא
 יעלה על דעת שום אדם לומר דמכלי גרע מכלל כלי ואפילו
 להס"ל דלא צעי כלי מי"מ מודי דמכלי מהני ע"ק ועב"פ ח"ז
 לומר דא"כ גריעות מ"ד שהם בכלי וא"כ מאזי נפ"מ אי נפלו
 מכלי אחת או עשרה כלים דל כלים מהכא הרי נפלו המים עליו
 וטהרוכו מכה מים שנפלו עליו צעי כלי וכלי מאזי שייבא הכי
 בכלל.

ואין לומר ג"כ דקמ"ל דבין דשופך מהרבה כלים א"כ הע"ק
 מרוחקים ביותר הלא דאכתי לא ידענא השיעור דע"ק
 כמה הוא ולפעמים ג' כלים שפיכה לר יתה זמן יותר מעשרה
 כלים שפיכה רבז וכו' לו לומר שיעור רוחב הכלי ושיעור אורך
 שפיכה מ"ג כלים ועוד דאפילו שפך מעשרה כלים צבת אחת
 שבודאי נפלו עליו ע"ק צבת אחת ואפ"כ אינו עולה לו לטברה
 דכך היתה תקנת חז"ל דעד ג' כלים הוא דמלטרף ולא יותר
 ואזי נימא דלא צעי כלי אין שום סברא לאסור כה"ג.

והנה במשנה שם עוד דג' לוגין שפוסלים במקוה אם נתכוין
 להרבות אפילו קרעוב בכל השוכ מלטרפין אבל לע"ק
 אפילו נתכוין לרבות אינו מלטרף יותר מ"ג כלים ואזי נימא
 דלע"ק נמי לא צעי כלי א"כ הכלי לא מעלה ולא מוריד
 וכשמחכוין להרבות עכ"פ ושופך מיד יותר מ"ג כלים אמאי לא
 טלה לו טברה אבל פשוט וברור דדין ע"ק הוא בכלי דוקא

אלא שהקילו בו דעד ג' כלים מלטרף ולא יותר ובסמוך נניד
 טעם למה צעי נתיבה מכ"ג ועיין תוס' חומ' חמורה הכ"ל בשם
 הראב"ד דקו"ל ביוסף בן חווי ונמלא מגמרא משנה מפורשת
 דע"ק צעי כלי וכ"ג.

ראי צעיה אימא סברא לפמ"ש רבינו הראב"ד הטעם לע"ק
 (הבאחי דבריו בספרי שו"ת משנה הלכות ח"א ע"ש)
 שכן שיערו חז"ל דע"ק מים שיבואו על כל גופו ח"א באופן
 אחר אלא ע"י כ"ג והביאו הח"ט מקוואות הכ"ל ובמ"ס עדויות
 וכ"כ המחירי ברכות ח"ל העמודים על נתיבת ע"ק על גופו
 שכן שערו שכל הגוף עולה בזה דרך נתיבה ע"כ וכ"כ שאר
 פוסקים והנה מדתנו טעם זה שכן שיערו חז"ל וכו' דרך
 נתיבה דוקא ע"כ דהנתיבה ע"י גברא דוקא וע"י כלי דאזי ע"י
 נפילה מאזי שייך שכן שיערו וע"כ כמו נע"י וכמ"ש הראב"ד
 כעטם זה דלענין נע"י יע"ק דהכדרי ניכחו וכמו ששיערו בזה
 כך שיערו בזה.

אלא דכזה יש לומר טעם נכון נמי למה הקנו רק עד ג' כלים
 ולא יותר דעד ג' כלים אכתי יכול לכיין שיעלה כל גופו
 אבל יותר מ"ג כלים ח"א לכיין כן ואם יוכיח ו' צ"ל ששופכין
 כ"ש שלא יוכלו לכיין ולכן אסור יותר מ"ג כלים זה טעם
 מסביר למה עד ג' דוקא ולא כן ג"ל שאזיין שהפסול בהמים
 אין נפ"מ צאי"ה אופן ומאי יבא לעולם פוסלין ח"פ. L

ומעתה נראה דעת הפוסקים בזה ה"ש והרע"צ מקוואות

הכ"ל כתבו דצעי נתיבה הבאחי דברייהם לעיל ומביא
 ראי' מברכות הכ"ל ע"ש ורבינו יונה ברכות כ"ב ד"ה כי אחא
 זעירי כתב חז"ל ורחי"ת ע"ק לריך להטילם עליו בכלי שיוכל
 להריקת ממנו בלא שום הפסקה וכן מוכיח במשניות של טברות
 וכו' ומדכתב לריך להטילם בכלי מבואר ג"כ דס"ל דצעי כלי
 דח"ל"כ הי"ל לומר ורחי"ת ע"ק לריך שפלו עליו בלא שום
 הפסקה אלא שהבוסף עוד הנחי בכלי דלאו בכל כלי אמרו אלא
 כלי כזה שיוכל להריקתו בלי הפסק אבל הא פשוטא ליה דצעי
 כלי (ומינה ג"כ דהמקלחת אפילו בכל אופן הרי ח"א להריק
 המים צבת אחת וכמה דקות לוקח עד שילאו שיעור המים
 ע"ק) והצ"י והאחרונים הקשו לר"י דמשמע מדבריו דאינו
 מחירי אלא בכלי אחד והרי קו"ל בגמ' דעד ג' מלטרפין וצחי
 ישנתי שיעת ר"י דכ"מ דכתיב לריך היינו לכתחילה וס"ל
 דודאי לכתחילה צעי מכלי אחת ולמד כן מר"י דהקן חלצה לע"ק
 הרי דנכתבה צעי כלי אחת הנא דבדועבד מלטרפין עד ג'
 כלים. והנה מדתמכו האחרונים על הרי"י דלא החיר הנא מכלי
 אחת ולא תמכו עליו יותר דלא צעי כלי כלל משמע דבהא מודי
 ליה דצעי כלי. *

והר"מ בפיה"מ (פ"ג מ"ג) דמקוואות ז"ל שלשן המאמר
 אמנם הוא שפ"ט איך שהכיה נפילתן (ובמ"ד צע"ק)
 כתב שישפוך על עצמו ט' קבין וצדדי דיבור שם חזר וכתב
 וכתב קדם לך ג"כ שהאיש העכור אם נפלו על ראשו ועל רובו
 ג"ל והנה דייק הרמב"ם בלשונו הלא ונמולתה דברישא בג"ל
 כתב שנפלו ובמליעתה צע"ק כתב שישפוך היינו ככ"ג ובסיפא
 בג"ל שנפלו על ראשו חזר וכתב בלשון אפי' נפלו על ראשו והרי
 דהראה לן הרמב"ם צעיטו לשונו מנכ"ל לבבא צמד בבא והכא

שוב העיר לי עיני וראיתי בא"ז הגדול הלי' נדה ס"י של"ח
 בגזירת דבא ראשו ורובו במים שאובים שכתב להדיא
 כהראב"ד ז"ל וא"כ הוא שיטח כל הראשונים ופלא על רבותינו
 האחרונים ז"ל.

כתב נפלו והכא כתב ישפוך
 וב"ל"ה על הראש"ש ברכות י
 דוקא בנתיבה הרי דפי'
 ופשוט.

רבוה תמכני מה שראיתי
 לא צעי כלי חז"ל וצב
 דצעיין כלי אלא שנשפכו ט
 בקשה סליחתו העלמת עין
 בד"ה ע"ק שאמרו דוקא ש'
 דעת ר"י הכ"ל אלא שמו
 מהרמב"ם כן אבל פשוט
 תנא צ"ק שנפלו וכו' ואמר
 הרמב"ם כתב לריך שיהא ג'
 כולם דצעי עכ"פ כלי ושפי'
 הפוסקים לא דייקו בלישני
 הוא וכל דיוק הוא בכלל ז

ומעתה מאחר דנחברר ג'
 כח גברא כדעת
 צפי' למ"ס ידים ודימה דז'
 מהני ראשונים דס"ל דצעי
 ראשון שכתב מפורש דלא
 נפלו אמנם הרי ביררנו ז'
 דוקא אלא ע"י נתיבה אדם
 מדתמכו בגמ' דרבי זירא א'
 ימא שדייקו מדברי ס"ת ו'
 לא חזק הס"ת אשאר פו'
 שכתב מפורש דצעי שפיט'
 פוסקים גם בספר האשכנז'
 ותשעה קבין שאמרו לטב
 בעצילה דכא ר' זירא וכו'
 אחרון לחלוק אבל הכי רל'
 צראה ברורה משי"ם להוי
 עליהו ובעניייהו לא מלאר
 צבא לא מגמ' ולא מסביר

ומעתה נחזה אן צדין
 ביררתי בעזרי"א
 ע"ש צסי' ז' והבאחי שם
 ר"מ ארי"ק צעל חורה צו
 וכן הבאחי אני צסי"ד מ'
 גופיה ח"א ס"י קני"ט ס'
 לע"ק ועוד ביררתי צסי"ד
 דהנוטל ע"ק מכלי מנוקבו
 כפסול וזולתו וחסרון בכל

ומעתה נחזי אן צדין
 האחרונים ז"ל
 גברא לענין נע"י וכתבו
 בכל יד יסגור ויפתח הבח
 דעכ"פ כ"ג מקרי ע"י פר

כ"ג כל ע"ק וליכא אלא בשעת פתיחת הברא שחב הקולות
 הראשון וגם כזה יש לפקפק מ"מ כיותי סובל הדומק) אלא
 דמ"מ נראה דשאני ברא דידן.

ואמת אגיד כי גם אני נמשכתי בספרי הג"ל אחר ק"ת
 הארוגים דפתיחת הברא עכ"פ כזה ראשון מועלת
 ולענין נע"י שפיר מקרי כלי וכ"ג אמנם בהשוכה אחרת חזרתי
 כי לאחר שדקדקתי יותר בדבר ואומר אני דבצרות שלנו גרוע
 הוא ולכ"ע אינם בכלל כלי כלל לא לענין נע"י ולא לענין ע"ק
 דהא דאמרו דפתיחת הברא מהבי לא אמרו אלא בברא
 היוצאת מכלי או מתצית וכיוצא בה שהמים מוחזים בכלי
 שלמה והמים יולאים מכלי כשהם יולאים ולא חסר אלא כ"ג
 ול"ה ס"ל דעכ"פ כה ראשון בפתיחת הברא הוי כה אדם אבל
 הברות שלנו שהם בניגרות המקלות מים ישר מהבצרות
 (רעערוואר בלע"ז) ואין להם בית קבול בחור כלי אינם
 נקראים כלי כלל וכ"כ"ג לא הוי נעילה מכלי כלל ולא מהבי
 פתיחת הברא לנע"י דהרי חסר דין כלי שאין כאן כלל.

ולא תימא דהוי קמדיחיה אלא כן מלאתי שוב מפורש במ"מ
 א"ה ס"י קנ"ע אות מ"ז ח"ל וקיים החלולים המקלות
 מים מן היארור אם הבינו ידיו חתה הקולות לא הוי נעילה דאף
 להסודרין בס"ה דלא צ"ג פסול דאין כאן כלי דהקאים אינם
 כלים שאין בהם בית קבול ע"י"ש וכ"כ הגאון בחז"ל ז"ל א"ה
 ס"י כ"ג בה"ל נע"י בפשיטות ע"ש.

ועוד אני מסופק במקלחת שלאחר שפתח הברא המים
 נדחפים למעלה והח"כ חוזרים בניגור ובהפכים ונפלים
 למטה ואני מסופק דלאחר שעלו למעלה מכה הפתיחה אפילו
 נחשב גם עליותם למעלה לכ"ג מ"מ לאחר שהפכו ונפלים
 למטה אזלי אין זה כבר כמו ובהשוכה אחת הבאחי רח"י מגמ
 סנהדרין ע"ז ע"ב צ"ג ר"פ זרק רור למעלה והלכה ללדין
 והרגה חייב אמר ליה מר בר רב אשי מ"ע משום דכחו הוא
 אי כחו הוא חיזל נעיל ואי לאו כחו הוא חיזל לתחת אלא כה
 כחוש הוא וכחז רש"י והר"ן ושאר ראשונים דאי אזל
 לתחת ממש שאינו כחו כלל שהוא פטור והקשה רבינו דוד
 דמ"ש ועיין בספר הר"ן שם ובהשוכותי הג"ל הארחתו ליישב
 שעת רבינו דוד מקושית הר"ן הג"ל והקשתי מ"ש מבידקא
 דמיא דבכה ראשון חייב אף דהמים לאו מכחו אזלי אלא שהיה
 דבר מפסיק בין המים ובין האדם והתא גברא ועגל בהפסק
 וגמלא המים באין מאליהם וכו' לא פעל כלום במים רק
 הסיר המונע ועיין יד רמ"ה שהקשה מ"ש מזרק חן וחרים
 בידו ע"ש ומיכו לדין נראה לימר לפ"ז דכיון דאפילו נימא
 דפתיחת הברא מקרי כה אדם מ"מ כל זה עד שעולים המים
 למעלה אבל לאחר שהפכו המים בניגור ע"י ההפיכה בניגור
 ודאי פסק כה הראשון שלו והם נופלים מאליהם לארץ וה"ל
 כזרק רור למעלה ונפל תחתיו שהוא פטור ואף דבהלכה
 ללדין חייב דגיריכה דיליה הוא וכחו חשבו מ"מ הכה כיון
 דהניגור מעכב מלעלות יותר למעלה וצ"ע מפסיקו ומחזירו
 ליפול אפשר דהוי כנפלה לתחת דפטור דכחו כבר פסק וצ"ע

שנית נראה דבמקלחת דהברא הוא באמנע הניגור וכשפתוח
 הברא המים עולים למעלה אפשר דכ"ג לא הוי כחו

כתב נפלו והכא כתב ושפוך לדייק בכל אחד כדוניה ודו"ק כזה.
 ובל"ה על הרא"ש ברכות כ"ג אות ס"ה ובעיני שיפלו עליו
 דוקא בנתינה הרי דפי' דהאי שיפלו היינו דוקא בנתינה
 ופשוט.

רבוה חמכתי מה שראיתי בספר עכ"מ ס"י ג"ה שכתב דע"ק
 לא צ"ע כלי ח"ל ובצ"י כשמה דיני ע"ק לא מהכ בהכנס
 דבעיני כלי אלא שגפכו עליו ע"ק או שנפלו ולפענ"ד לאחר
 נקשה סליחתו העלמת עין איכא הכא שהרי בצ"י כתב מפורש
 דצ"ה ע"ק שאמרו דוקא שגפכס כתב להדיא דצ"ע כלי והצ"ה
 דעת ר"י הג"ל אלא שחלק דאפילו מגי' כלים והצ"ה גם
 מהרמב"ם כן אבל פשוט דכלי צ"ע וגם לשון צ"י מי שמתו
 חנא צ"ק שנפלו וכו' ואמרין הכס בנתינה ולא בעצילה וגם
 הרמב"ם כתב לר"ך שיכא שפיתח מגי' כלים לפתוח וכו' דייקי
 כולם דצ"ע עכ"פ כלי ושפוכה מהם ולא שיפלו וח"י לומר דכל
 הפוסקים לא דייקו בנשנייהו אשר כל אות שלהם חורה שמה
 הוא וכל דיוק הוא בכלל דקדוקי סופרים אשר לריבין לימוד.

ומעתה נחזור דהנדר לן בס"ד דע"ק צ"ע כלי וגם צ"ע
 כה גברא כדעת הראב"ד בחמים דע"ס חשו ס"י
 צ"י למ"י יודים ודימה דין דע"ק ממש לנע"י א"כ נחזר לן
 מהבי ראשונים דס"ל דצ"ע כלי וכ"ג ולא מלינו בשום פוסק
 ראשון שכתב מפורש דלא צ"ע כלי וכלי והגם שבמשה אמרו
 נפלו אמנם הרי ביררנו דבסיפא דמתני מוכרח דנפלו לאו
 דוקא אלא ע"י נתינת אדם וגם הראב"ד ושאר ראשונים דייקו
 מדאמרו בגמ' דרבי זירא אמר שדי עליו וכו' וכו' מדר"ז דייקו כן
 ימא שדייקו מדברי ס"ה הרי כבר ביררתי בצמ"ה דמשולם
 לא חזק בס"ה אלא פוסקים והבאחי ממקום אחר בס"ה
 שכתב מפורש דצ"ע שפיכה וכ"ג וודאי אינו חולק אבל הוי
 פוסקים גם בספר האשכול ה"ל ק"ש ס"י א' בסופו כתב ח"ל
 וחשבה קבין שאמרנו לטבר צ"ע לתפלה דוקא בנתינה ולא
 בעצילה דהא ר' זירא וכו' ע"ש. ומעשה ודאי אין כה צ"ע
 אחרון לחילוק אבל הוי ראשונים דלא צ"ע כלי וכ"ג אם לא
 בראיה ברורה מ"מ להיפוך או מראשונים אחרים שהנוקים
 עליהם ובעיניתי לא מלאחי ראשונים אחרים שיחלקו עליהם
 כהא לא מגמ ילא מסברא.

ומעתה נחזר אן דין זוחלין אי כשרין לע"ק והנה כבר
 ביררתי בצמ"ה בספרי הג"ל דזוחלין פסולין לע"ק
 ע"ש צ"י ז' והבאחי שם שכן פסק המחזה אברהם והגאון
 ר"מ אר"י בעל תורה במ"י יומא בסופו ובמ"י ברכות כ"ג
 וכן הבאחי אני בס"ד ממג"א ומחט"ש וכן מוכרח ממחבר
 גופיה א"ה ס"י קנ"ע סע"ז וכמה מקומות דזוחלין פסולין
 לע"ק ועד ביררתי בס"ד בהשוכה להגרי"ח שגאוו"טש ז"ל
 דהנעל ע"ק מכלי מנוקבת פסול הוא כמו בנעילת ידים והוי
 כפסול זוחלין וחסרון בכלי עכ"פ. וזה פשוט וברור מאד.

ומעתה נחזר אן דין מקלחת מה הוא והנה אף שחלקו
 האחרונים ז"ל בענין פתיחת הברא אי מקרי כה
 גברא לענין נע"י וכתבו דעכ"פ קולות הראשון הוי כ"ג ולכן
 בכל יד ניגור ייפתח הברא א"כ הכ"י ה"י אפשר לומר ולחזק
 דעכ"פ כ"ג מקרי ע"י פתיחת הברא (הגם שבאמת הכי צ"ע

נגיד
 צ"ע
 ורש"י
 לט"ק
 ע"ש
 באופן
 צדיות
 גופו
 שאר
 דרך
 ו ע"י
 ראב"ד
 ו כזה
 כלים
 גופו
 זופיין
 טעם
 בחמים
 קולות
 ומצ"ה
 אח"כ
 שוכל
 הברות
 צ"ע כלי
 א שום
 ז' אלא
 ד צ"ע
 להר"ק
 המים
 דא"ה
 וכתב
 וס"ל
 א לע"ק
 עד ג'
 א מכלי
 א מודי
 המאמר
 צ"ע (ע"ק)
 וכתב
 זל רובו
 א בג"ל
 ובסיפא
 ז' וכו'
 א והכא

21

22

כלל כיון דאין עושה פעולה במים ואין כאן פעולתו כלל במים רק הכרת המניעה ולא דמי למה שהתירו הפוסקים בצרחה שהיה צלמלע המצות או בצרחה שתחת הכיור שהמים יולאים ע"י פתיחת צרחה מיד ופתיחה הצרחה גורם צלמלע משיכה המים אליו היינו מים הצבורין על יד הצרחה אבל במקלחת פתיחת הצרחה אינו אלא גורם שהמים התחתונים ידפחו את המים אלל הצרחה חוץ אלל אין צדק כח האדם הגורם להמים לללח אלא המים התחתונים והבן כי לפענ"ד החלוק דק אלל צדור כס"ד. ועוד צו שלישיה דאפשר דלאחר שנתהפכין המים לנפול הם נופלים על הרצור ומתעבדים שם רגע קט עד שיחפשו על הנקבים הדקים לא מקרי כ"ג כ"ג, ול"ט.

עוד אחת שיש לעורר במקלחת שכיון דאין הלינויר רחב כ"ב כידוע ולכ"ע לר"ך לעמוד אחת המקלחת אחת דקיה עד שילאו משם ע"ק מים ח"כ כה"ג אפילו היו מים בכלל אפשר דלא היו כשרים לע"ק שהרי רחב הרצור יורה ה"ל שר"ך הכלי להיות באופן שיוכל המים לללח צבת אחת וצבת אחת היינו צבת אחת ממש וכן פשיע בכל הפוסקים דבהא לא נחלקו עליו אלא שנתלקו עליו דעד ג' כלים סגי אבל פשיע דהכלי לריכה להיות באופן שיוכלו לשפוך כל המים צבת אחת וכן כל כלי לעלמא ופשיע שהלינויר הוא צד ח"ל להוליא ממנו ע"ק צבת אחת ולדעתה לפ"י דאין לנטול בכלי שפיה צד כזו שאין פיה רחב מהלינויר של המקלחת לע"ק אפילו שופך בידים כיון דאין המים יולאים צבת אחת חף שיש במים ע"ק בכלי מ"מ כיון שאין המים יולאין צבת אחת ח"כ במקלחת הגם שבת המים (פרעשאר בלע"י) ודחק המים צבת מ"מ כיון דאלו היו המים בכלי ממש לא נכון לנטול ממנה ע"ק דלא היו יולאות צבת אחת הכ"י במקלחת וכ"ל וגם זה לפענ"ד נכון.

והנה נשיע ח"ה ס"י ק"י נסתפק אי עובלים את הידים צוחלין וכחצו האחרונים דהא אפילו להמקילין במקוב שאין צו מ"מ דהכא מה"ה פס"ל חף לעבילה כלים והבגוש ועוד כחצו דיתור ויעול בלא צרכה והגרי"א פסק דאפילו צדיעבד צוחלין לא מהני כלל הביאו המ"ב אות פ"ה שם ובשיע שם ס"ו הטבול דיוו במים שהמשיכה מחוץ לניויר כשרה וכחצו הגרש"י צטנ"ו דמי שאובין שהמשיכן בקרקע כשירין לנע"י ומ"מ לר"ך שיהא צלינויר מ"מ ושוגדור בתוכו למטה לעכב זחילת המים שיהיו נקיים ולא זחילת כמו שיחצאר וכ"כ רש"ל וח"י ועיין מ"ב אות מ"ב שם ולפ"י צלינויר דידן כיון דהלינויר מחובר להצריכה ולא היו כלי מנד טלמא ואינו מועיל לנטילת ידים מכה נטילה אבל מ"מ יועיל מכה עבילה דלעבילת ידים סגי בחיבור כזה ולא צעו כשפופרת הנוד אלא דהא בורכא הוא דמ"מ אסור הוא משום צוחלין דכל המים צוחלין בן וכ"כ להדיא החז"ל ז"ל בכלי נע"י ס"י כ"ג אות י"א בסופו ח"ל וגרסא עוד דאפילו לדעת המכשרין החס הכא פסול משום דהמים צוחלין ואין מועיל חיבור למען לעבר צוחלין וכחצ"כ סק"י והא דמכשרין צהריתא דללאו י"ל דאיירי באשבורן וכחצ"כ במ"ב ס"ק מ"ב ע"ש ומבואר עכ"פ דמלינויר אין לנטול לידים משום דהוא ליה צוחלין וא"כ פשוע דלענין ע"ק נמי מי המקלחת עכ"פ צוחלין היו וכח"ש החז"ל והמ"ב והגרש"י וק"ל.

ומעתה אחר שציררנו צעזע"ה דע"ק צע"י כלי וצע"י כה צרחה מגמי ומכרחה ומפוסקים ראשונים ואחרונים

כס"ד וגם ציררנו צוחלין פסול לע"ק וכיון דמקלחת כל בני איתניבו ציה וגם כי הלינויר קצר מאד אשר אפילו אי היו כלי מ"מ אינו ראו לע"ק מחמת שאין המים יולאין צבת אחת ואף כי צלמלע לאו כלי הוא לפענ"ד לא ילח ידו ע"ק במקלחת, ואף כי בגלון בעל צור יעקב ועוד אחת אחרונים ילאו להקל בזה צעות אני שאלו היו ראו ראיותי שציררתי צעזע"ה שדעת כל הראשונים דע"ק צע"י כלי וכ"ג ופסול צוחלין ודאי היו מודים על האמת ואם כי קענס עבד ממחני מקום הגיחו לי מן השמים להגדר צו.

ומש"ב במכחצו למה דחקנו לפרש דהס"ח ס"ל כשיטת הראש"ד ולא נפרש דהראש"ד ס"ל כס"ח והרי הראש"ד גופיה כתב אפילו צענ"י דליוו יודע מאין ילא להם דין זה דצע"י כלי וכ"ג ודחק למאז טעם וכ"ש על ע"ק עד שאלא טעם שלא יתפזרו המים ולא מנד הדין דצע"י כלי וכ"ג וגם הוסיף והחכם יבין וודאי כוונתו שאם ימלא אופן שאין המים מתפזרים לא יכא לר"ך כ"ג ודאף שגזרו אפילו מים מרובים מ"מ במקלחת שהשיעור תמיד מרובה למה לנו לגזור.

ואומר אני דצלמלע לא ידענא שיטת דמר כ"ג והח"ך אפשר לימר דהראש"ד ס"ל דלא צע"י כ"ג וכלי כיון דמפורש צראש"ד להיפוך והגם שהראש"ד אפילו צענ"י כתב דליוו יודע הטעם אמנם אחר שהמליא טעם משום שלא יתפזרו וכו' טעם לשבח הוא ושנחובו ורוממוהו כל הראשונים ויקבלוהו צע"י ידים עד שכמעט רוצה דרוצא דהפוסקים ס"ל דלענין נע"י צע"י כלי וכ"ג ואפילו הראש"ה שחולק על הראש"ד דלא צע"י ופסק כח"ק ודלא כר"י מ"מ מודה הוא להראש"ד דטעם ר"י הוא משום שלא יתפזרו עיין ה"ל נע"י צע"ה וצממרת צבית שם והראש"ד ס"ל דהא טעמא איכא בע"ק וס"ל דכהדיו נעכו ע"ק ונע"י ומש"כ דלאו מדויקא הוא גם זה ל"ע דודאי ס"ל להראש"ד דמדינא כוח אלא דס"ל דמכה הוא טעמא גזר חז"ל אלל לאחר שגזרו ודאי דינא הכא לעולם ואין נפ"מ אם יש מים צשפע או לא ח"פ מאד. אלא דלפ"י הדין לכלל דהיכי דאפשר להשוות שיטת הראשונים ז"ל דלא פליגי אהדדי הכי טבדין וכ"ש הכא דכרווח יש לישב דהס"ח ס"ל כהראש"ד וכמו שציררתי צעזע"י בספרי ה"ל כס"ד ע"ש.

אלו דברי ידידות מאוהב נאמן ומה שכתבתי לא כתבתי ח"ו לאהבת הניצוח אין אני אומר קבלי דעתי וכ"ש לגדולי ישראל כמותו ירבו ועיין שבת קי"ה אמר ר' יוסי מעולם לא עברתי וכו' מ"מ כיון דראיתי במכתבו היקר דברים שלפענ"ד צריכים להעיר עליהם כתבתי מה שגלפענ"ד ובוה אתן החותמת להוגי בדת אמת וי"ד שיוכה ויארין ימים על ממלכתו ממלכת התורה והיראה ולהרביץ תורה ברבים עוד יגוב בשבה דשן ורענן עד כי יבא שילה ולא יקחת עמים ויקיים בנו מה שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרינו מכל חטאתינו במים לים מכסים בלב ונפש.

משנה הקטן

מבואר דהראש"ה ז"ל וצטעס דצרי נע"י ס"ל דאין הלכה

עוד בהנ"י
ב"ה ג' לחדש הרח
מחיי חיים יכתב ויה
ידי"ע וידידי הרב הגאון
בשמים צ"ת כש"ת מח
מגשטוד והגליל מלפ"ו

אחדשכ"ג צלככז נו
קבלתי את
להעיר כי אין אני אומר
דברים שהשיג עלי כ"ג
צדצרו הוקרים אכתוב
לרחק.

ח) במ"ש צמכחצו
לשיטתה

כרש"ה וא"כ גם צע"י
שערתי לדייק ממשה
כרש"ה וכב"י דח"כ
יפכ העיר בזה אלא ו
נשמרתי מזה ומטעם זה
כב"י והיינו דלח"ק כב"י
דסוף סוף ממחני דמק
דכב"י לשיטתה אלא לש
אפילו כב"י מידה דצע"י
ראי דיל דס"ל לשיטת
לא קיור"ל כב"י צענ"י ו

ובתשובה אחרת הרל
כרש"ד ש
כוח משום שלא יתפזרו
ס"ל לרש"ה דק"י"ל ס
חכמים זלח מלינויר מחלו
כ"ג אפילו להראש"ה ור
ר ש"ד צה"י נע"י דר"י
משום שאל יתפזרו ודק
דר"י משום שלא יתפזרו
בין שיעור מלימלס לר
כרש"ה צמכחצו ח"ל
שחש שאל יתפזרו ד
והקושיא שהקשה שא"כ
כן כל למד דק וכ"ו ז
לידי פשיעה אילו כ"י
מכדי רבועית כיון דש"י
שלא מכה אדם אפילו צ

בעזהש"ת

זה השער לד' צדיקים יבואו בו

ספר

גיברך דוד

ח"א

על שאלות המצויות מידי יום ביומו

בהלכות תפלה

לפי סדר השו"ע סימנים פ"ח-ק"ו

מהדורות לאנדא

כל אלה חוברו יחדיו בעזרת ד' יתברך ויתעלה

ע"י הצעיר באלפי

ישראל דוד הארפענעם

רב דביהמ"ד "ישראל והזמנים"

מח"ס ישראל והזמנים ג"ח, שו"ת ויברך דוד ב"ח

ספר חינוך ישראל, ס' נשמת ישראל, שו"ת מקדש ישראל ח"ח

שו"ת נשמת שבת ז' חלקים, וש"א"ס

מ"ו שבט תשפ"א לפ"ק

ברוקלין ניו

יששכר (סי' ה') שמתירין טב"ע בכלי, ושכ"ה
 בנחל אשכול שע"ס האשכול (ברה"ס בהל'
 תפלה) [וכעת נדפס בקובץ בית אהרן וישראל (ג'
 קצ"ב) מאיזה פוסקים שמקילים בזה (ושיש מקום
 לומר שמהני גם לתוספות טהרה)], ועוד שבס'
 חתן סופר (שער טהרת ידים סי' ד') כ' דמ' סאה
 בכלי עולה עכ"פ במקום ט' קבין.

אי חציצה פוסלת לטב"ע. כ' הרבה פוסקים
 שאין חציצה פוסלת לגבי טבילת עזרא
 [כמש"כ בספר האשכול (סי' א') ושור"ת מאמר
 מרדכי (סי' א') המובא בשע"ת (סי' פ"ח, ושכן
 המנהג) ובבה"ל סי' פ"ח (אם לא חציצה שברוב
 הגוף) וכ"כ בס' תורת חיים (פח"ב) דרק רובו
 המקפיד חוצץ [ועש"ת דמה שכ' רש"י בסוף יומא
 (פח. ד"ה אימא) דפוסלת, ההיא בתקנת טבילה
 איתמר, ועמנ"ח (מ' ק"פ אות ד)] וכן בס' לקט
 יושר (ע' 129) דטבילת עזרא אי"צ ליטול
 הצפרניים ולא לחוף הראש] מ"מ איתא בשלה"ק
 ובס' מטה אפרים (סי' תר"ו ס"ח) שיש לדקדק
 בחציצה בטבילה זו, ואולי שיש לחלק כנ"ל
 דלטב"ע שהוא רק תקנה לא החמירו גבה, אבל
 לגבי להעביר רוח הטומאה ולהשרות רוח טהרה
 בעיני טבילה (במקוה) כשירה [מיהו אין ראיה אם
 נימא שרק על חציצה דרבנן הוא שהקילו, לא
 ברובו המקפיד].

שו"ר בפמ"ג (משב"ז סי' ש"ג סוסק"ב) שיוצא
 דלהרגיל תמיד לטבול לקריו צריך ליזהר
 מדברים החוצצים וצ"ע [ובס' המנהיג (הל' תפלה
 סי' פ"א) כ' דבוה"ז לתפלה אי"צ אלא רחיצה
 בתשעה קבין 'וחפיפה', ולכאורה שכל שכן
 דלטב"ע דבעי חפיפה] ועש"ת כוכבי יצחק (ח"ג
 סי' נ"ה), ועש"ת ויען דוד (ח"א סי' מ"ו) לגבי
 לטבול עם שיניים תחתות, דבטב"ע אין מדקדקין
 על חציצה דרבנן (מיעוט המקפיד) ופוק חזו מה
 עמא דבר, והסכים עמו בשור"ת מנח"י (ח"ו סי'
 פ"ח) מ"מ מהיות טוב אם אפשר בקל להסירים

[וכ"ה בס' מהר"י בר ח"י (ע' ק"ו) שמרן
 מסאטמאר זי"ע החמיר לעצמו בזה, וכן מובא
 שהגאון מטשעבין ז"ל נהג כן, והגה"ק מנאסויד
 ז"ל סרק שערותיו].

**שְׁכַחְתָּהּ יְהִדְר אַחַר מְקוּה כְּשִׁירָה אָף
 לְטַב"ע.** ודע דאף שכתבנו
 דלטב"ע מקוה של שאובין כשרה מ"מ מבואר
 בכמה אחרונים להדר אחר מקוה כשירה [עש"ת
 זכרון יהודה (ח"א סי' כ"ז) ושור"ת עין יצחק
 (או"ח סי' ב', כירושלמי פ"ג דברכות המקילין בה
 מקילין בשאובין, והמחמירים מחמירים 'במים
 חיים' (ומאריכין לו ימיו)) ושור"ת תפארת צבי
 (נדה, סי' כ"ד) ושור"ת מרקחת בשמים (סי' ה')].

סימן ט'

**דְּשֵׁאלָה - אי מועיל שויע"ר -
 ('מקלחת') בתורת תשעה
 קבין (כשיעור ט"ק).**

**תשובה - לרוב הפוסקים מהני, אבל
 י"א דלא מהני.** הנה במקום
 שאין מקוה והוא צריך לטב"ע מהני (כדיעבד)
 הטלת תשעה קבין מים כלעיל סי' ג', ודעת
 האחרונים דיוצאין ענין שפיכת תשעה קבין ע"י
 מקלחת (שויע"ר בלע"ז) כמו שכ' בשור"ת צור
 יעקב (שארית יעקב סי' ט') ובשור"ת ויברך דוד
 (ח"א סי' ק"ה) ע' ש"ס) הבאנו כן משור"ת תורת
 יקותיאל (סי' ג') ושור"ת פרי השדה (ד"קמט)
 ושור"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' כ"א) ושור"ת תפארת
 אדם (סי' כ"ח), ושור"ת באר משה (ח"ו סי' ע"ג),
 וכ' שהראה למרן מסאטמאר זי"ע ד' הצור יעקב
 הנ"ל, והסכים להיתר, ובס' קובץ הלכות למעונות
 הקיץ (פ"ד אות כ"ג שיעור ט' קבין), וכ"ה
 בשור"ת ויען יוסף (סי' מ"ה וסי' צ"ה) ושור"ת לב
 אברהם (א"יד) ובס' כרם שלמה להרב מטענאק

ז"ל (ח"ב פ"א, וכוה יעשו
 ויוצא ידי חובתו שלא יהיה
 התנהג כן זמן זמנים טובו
 אי"צ]) ובשור"ת תפארת נ
 בעיני כח גברא), וכן מביא
 (סי' א' אות י"ג) מכמה אחר
 במקלחת, וכן נוטה בשור"ת
 סי' י"ג) אף שיש לפקפק,
 (כשא"א לו לטבול במקוה
 בפועל)

ויותר מזה איתא בס' אנ
 משם הגר"י קמנצק
 לתשעה קבין אפילו לב
 כטבילה כמ' סאה שאובין
 לגבי מילתא דרבנן עכ"ד,
 שהרי המים יורדים מיד ל
 דמ"ס שאובין בעיני ז

[וכ' בשור"ת מנחת יצחק ו
 תחת מקום הקילוח ו
 המים כדי שעכ"פ תחילת זו
 גופו ע"י כח גברא שלו, זה

האוסרים. אבל לעומ"ז ו
 (ח"ה ע' ל"ב)
 שאין יוצאין ענין ט' קבין ע'
 קב בבת אחת וליכא ע"י מי
 דרך החורים בהפסק (ועשו'
 דעת נוטה (תפלה ע' רל'
 מהחזו"א ז"ל דלא מהני דנ
 מג' כלים, וט"ק מהני לכל
 כן פסק הגר"ח ק דאינו מועי
 משנה הלכות (ח"ג מסי' א'
 דלא מהני משום דבעיני ע'
 כלי הוא שמחובר לקרקע, ונ
 מכח גברא [אלא שלוד

שמרן
כן מובא
מנאסויד

יה אף
שכתבנו
מבואר
עשו"ת
יצחק
לין בה
במים
ת צבי
ה'.

יע"ר
שעה

אבל
מקום
עבד)
ודעת
ע"י
צור
דוד
תורת
קמט)
זאת
ג"ג),
יעקב
זנות
כ"ה
לב
נקא

ז"ל (ח"ב פ"א, וכזה יעשה כשלא יוכל לטבול, ויוצא ידי חובתו שלא יהיה כמבטל קבלתו שכבר התנהג כן זמן זמנים טובא ויוצא שאף התרה אי"צ) ובשו"ת תפארת נפתלי (סי' י"ד, דלא בעינן כח גברא), וכן מביא בשו"ת נחלת פינחס (סי' א' אות י"ג) מכמה אחרונים שיוצאים ט' קבין במקלחת, וכן נוטה בשו"ת דברי יציב (ליקוטים סי' י"ג) אף שיש לפקפק, טוב כלום מלא כלום (כש"א לו לטבול במקוה או לערות עליו ט"ק בפועל).

ויותר מזה איתא בס' אמת ליעקב (סי' פ"ה) משם הגר"י קמנצקי ז"ל דמקלחת מהני לתשעה קבין אפילו לבריא (המרגיל) דהוי כטבילה במ' סאה שאובים, דניצוק הוי חיבור לגבי מילתא דרבנן עכ"ד, וצ"ע מטעם ניצוק שהרי המים יורדים מיד לביוב ונפסקים, ועוד דמ"ס שאובין בעינן דוקא באשבורן.

וכ' בשו"ת מנחת יצחק הנ"ל שמקודם יעמוד תחת מקום הקילוח ורק אח"כ יפתח ברו המים כדי שעכ"פ תחילת זרימת המים יבואו על גופו ע"י כח גברא שלו, והשאר נגררים אחריו. L

76 האוסרים. אבל לעומ"ז ראיתי בס' מעשה איש (ח"ה ע' ל"ב) משם החזו"א ז"ל

שאינן יוצאין ענין ט' קבין ע"י מקלחת, דבעינן קב קב בבת אחת וליכא ע"י מקלחת, שהמים יורדים דרך החורים בהפסק (ועשו"ת מנח"י הנ"ל), ובס' דעת נוטה (תפלה ע' רל"א) מביא טעם אחר מהחזו"א ז"ל דלא מהני דמקלחת הוי כמו יותר מג' כלים, וט"ק מהני לכל היותר מג' כלים (ועל כן פסק הגר"ק דאינו מועיל), וכן האריך בשו"ת משנה הלכות (ח"ג מסי' א"ז, וח"ה מסי' י"ט-כא) דלא מהני משום דבעינן ע"י כלי, ומקלחת לאו כלי הוא שמחובר לקרקע, וכן בעינן שיבואו עליו מכח גברא [אלא שלזה מהני יותר ע"י

מקלחת-יודית המצוי בזמנינו דזה הוי ממש ככח גברא, שאם יסיר ידו ממנו תפול הצינור לארץ, על כן יחזיק בידו השפופרת שיהא מקלחת על גופו מים], וכ"ה בשו"ת תשובות והנהגות (ח"א סי' קכ"ג), והלום ראיתי מבעל קות"ש ז"ל דמקלחת לא מהני בתורת ט"ק, חדא דאין המקלחת נקראת כלי, ועוד שאין כאן קיבוץ ט"ק כי אם כל טיפה וטיפה הוא לעצמה (אמנם לגבי נט"י י"א שצינורות המים חשיב כלי, וכן לגבי מי מעיינות היורדים למקוה דרך הצינורות של מים. ואכ"מ) [וע"ע המצויין בשו"ת נחלת פנחס סי' א' אות י"ג, ובשו"ת ודרשת וחקרת סי' י"ז]. L

77 שיעור ט' קבין. דע דשיעור תשעה קבין הוא בערך 3 גאללא"ן מים להגרא"ח נאה ז"ל, וממילא שלהחזו"א הוא כפול 5.7 גאללא"ן. ובס' הלכות יום ביום (ח"ב פי"ג) כ' דלהגרא"ח נאה הוא 12.5 ליטר, ולהחזו"א ובעל קה"י ז"ל בשרשו הוא 11 ליטר (אלא דבעלמא ס"ל שיש להכפיל השיעורים, אבל בנידונינו שאינו חיוב, וכל אופן אינו אלא דרבנן) לכו"ע אי"צ להכפיל השיעורים, ובס' מדה נכונה (פי"א) שלהמנהג הקדום דשיעור רביעית הוא 75 מ"ל, ממילא דט"ק עולים 10.8 ליטר. שהם פחות מן 3 גאללא"ן (שליטר הוא 0.264 גאללא"ן). L

78 כמה זמן יעמוד תחת הקילוח באופן כללי הסומך על נטילת מקלחת קשה ליתן זמן מסויים שיש לו לעמוד תחת הקילוח שתלוי כפי גודל נקבי פי המקלחת, ולפי כח הדוחף ולפי מדת המים היוצאים מן הברזא (כפי הפרעששע"ר של המים) [ויוכל לשער זאת כשיקח ידו כלי המחזיק גאללא"ן אחד ויניחנו תחת זרם השוע"ר ויראה הזמן שלוקח עד שתתמלא, ואח"כ יכפול זה ג' פעמים, ע' במנחת יצחק הנ"ל], ובקונטרס לבעמח"ס מדה נכונה דבדרך כלל כשעומד מינוט א' תחת קילוח השוע"ר יוצאים ט"ק (11 ליטער)

מהמקלחת, ובס' מדות ושיעור תורה (סופי"ז) שיעמוד תחת הזרם ג' רגעים (מינוטין) [וכאמור בזמנינו חלוי בכח הדוחף של המים].

וכבר כתבנו דכשאינו צריך לטב"ע אין שום תועלת בהטלה ט' קבין, דלא מצינו דט' קבין מהני לתוספות טהרה (רק נתקן במקום טב"ע) מיהו מהני נמי למים חלוקים וכדומה. נובימינו בעת התפשטות חולי המדבקת קארוני"ע (שע"י נעדרו גדולים וטובים רח"ל) שהממשלה גזרה צו לסגור כל שערי המקוואות, הורו הרבה גדולי ישראל שיקיימו תקנת טב"ע ע"י הטלת ט"ק ע"י מקלחת, עד יעבור זעם].

ואגב: מסופקני אם לפרסם זה (שמהני מקלחת) לפי מה דאיתא במס' ברכות (דף כב.) אריב"ל מה טיבן של טובלי שחרין.. (פי' למה הצריכו טבילה) בארבעים סאה, (הלא) אפשר בתשעה קבין, ואיתא שם בגמ' שגדר גדול גדרו בה יעו"ש, וא"כ בזמנינו שיש לכל אדם מקלחת בביתו (אם נימא דמהני מקלחת במקום הטלת ט"ק) נמצא שליכא הגדר בזה, וגם לא שייך הטעם שלא יהיו מצויין אצל נשותיהם כתרנגולין (כשיצטרכו לחזור אחר מ' סאה), ואף שכל הפוסקים פרסמו היתר דהטלת ט' קבין, י"ל שהוא עדיין דבר שי"ב טירחה, שצריכין לזה איש אחר שישפוך עליו שיעור מים הנ"ל על כל מקומות שבגופו, שאינו דבר קל, משא"כ זה].

סימן י'

שאלה - מהו לאנשים לרחוץ במקלחת (שוע"ר) אחר טבילה במקוה (בבוקר לפני התפלה).

תשובה - מדינא מותר, אבל אינו מן הנכון. יסוד השאלה לפי המבואר במס' שבת (דף יג: יד.) שגזרו טומאה על הבא

ראשו ורוכבו במים שאובין לאחר שטבל, מחמת גזירת מרחצאות שמא יאמרו שלא המקוה מטהר אלא המרחץ הוא מטהר, וכבר הארכנו מזה בשו"ת ויברך דוד (ח"א סי' ק"ה) על דברי הרמ"א (סוף הל' מקוואות, סי' ר"א סע"ה) שיש אוסרים לגדה לחזור ולרחוץ לאחר שטבלה ושכן המנהג, ועיי"ש אי גם ברחיצה על ידי מקלחת (שאינו דרך טבילה) נוהג קפידא זו, ואי גם בטבילת אנשים בזמן הזה (שליכא טהרות) נוהג קפידא זו, ובפרט מי שהוא טהור לגמרי (שאינו טובל לשם טב"ע) וטובל עצמו רק לשם תוספות קדושה וטהרה, אם בכה"ג נמי גזרו מכלל גזירת י"ח דבר טומאה על הרחוץ במים שאובים אחר הטבילה (שנעשה שני לטומאה) וע' בביאור הגר"א ביו"ד שם, וע"ע בדברינו בשו"ת נשמת שבת ח"א סי' ק"צ לגבי מצות רחיצה וטבילה דער"ש שהבאנו שם מס' יסוד ושורש העבודה ובסידור נוה"ש לרחוץ כל הגוף (בער"ש) "לאחר שטבל", וקשה לכאורה מדברי הגמרא בגזירת י"ח דבר הנ"ל, וכתבנו שי"ל בכמה אנפי: א' דס"ל דמאחר שהטבילה בער"ש אינו לשם טהרה מטומאה, אלא כדי לקבל תוספות קדושה (דנר"ן דשבת) לא שייך בזה כל כך גזירת דמרחצאות. ב' דס"ל דקפידא זו לא שייך בזמן הזה באנשים שלא שייך אצלם כלל טבילה מטומאה (הפוסלת בנגיעה) וכל הטבילה אינו אלא לשם תוספות טהרה. ג' דליכא חשש גזירת דמרחצאות אלא אם כן רחוץ במקום הטבילה מיד אחריו, לא לאחר שלבש בגדיו והלך לביתו וחזור לרחוץ, ובכה"ג נמי מיירי בספר יסו"ש"ה. והבאנו עוד שם שבשו"ת דברי ישראל (ח"א סי' י') באמת תמה ע"ד היסו"ש"ה הנ"ל מהא דאסור לרחוץ אחר הטבילה מחמת גזירת י"ח דבר, ובס' משמרת שלום (מנהגי קודינאוו, סי' כ"ה) לאחר שמביא דברי היסוד ושורש העבודה הנ"ל כ' שהעולם אין נוהגין כן, ולענ"ד דמה שמנהג העולם אינו כיוסו"ש"ה הנ"ל אינו מחמת שנקטו שיש סרך איסור בדבר, שי"ל שנתפשט המנהג כהפרע"ח וסידור האריז"ל וס' כנפי יונה

וכפה"ח המובא בס' לקו דעל פי סוד הרחיצה קוז של ער"ש יש טעם אחר המובא בס' כף החיים הכוונות שלקראת שבת שעלה מן הטבילה "כדי גופו", ממילא נמי שלא שלא להעביר מעל גופו ו כולם נוהגין לנגב עצמן לא ימלט שמעט מים לא שם, ובכלל יש נוהגין ג הגוף כדי שהמים שני **אבל** בעלמא י"ל שבו איסור לרחוץ לא ע"י מקלחת (לא באמבו שבט הלוי (ח"ז סי' ל' כנ"ל, וכ"כ הגר"א הענ אליהו (ח"א סי' כ"ג) שנ קרי בזמנינו שאין שייך ת בס' הליכות חיים (סדה"י יציב ז"ל שמותר להתרח חשש גזירת י"ח דבר (ו' סי' קי"ב) אבל כ' של עיי"ש, ויל"ע אם זה גם גרידא (שאי"צ לטבילה אדם (טשימפא, ח"ב מדקדקין גם לטב"ע ונ [ושמעתי נמי עובדא נ הרה"ק מריבניץ ז"ל, שה לאחר שטבל, שחסר ג **והציר** מחותני הגרמ"ז סאמבור שיש ג בורית אחר טבילה במק לפני התפלה, דבשלמא קו לרבים כדי שלא יזהם מי מעליו כל דבר החוצץ, בורית) שלאחריו (אבל